

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Institutionen för socialt arbete

"I wanted and I *want* to learn more!"

-Japanska ungdomars uppfattningar om och erfarenheter av sexualitet, sexualundervisning och sexualupplysning

Socionomprogrammet, 2010

C-uppsats

Författare: Erika Höjer

Handledare: Barbro Lennéer Axelson

Abstract

Titel	<i>"I wanted and I want to learn more!" – Japanska ungdomars uppfattningar om och erfarenheter av sexualitet, sexualundervisning och sexualupplysning</i>
Författare	Erika Höjer
Handledare	Barbro Lennéer Axelson
Nivå	C-uppsats, Socionomprogrammet, Institutionen för socialt arbete
Nyckelord	Ungdomar, sexualitet, sexualundervisning, sexualupplysning, Japan, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter
Syfte	Uppsatsens syfte är att undersöka japanska ungdomars uppfattningar om och erfarenheter av ämnena sexualitet, sexualundervisning och sexualupplysning. I anslutning till det undersöks ungdomarnas upplevda möjlighet att få sexualupplysning i Japan, samt vilka metoder och kanaler de använder sig av för att få tag på informationen.
Frågeställningar	<ul style="list-style-type: none">* <i>Vad har japanska ungdomar för uppfattningar om och erfarenheter av sexualitet?</i>* <i>Vad har japanska ungdomar för uppfattningar om och erfarenheter av sexualundervisning i skolan?</i>* <i>Vad har japanska ungdomar för uppfattningar om och erfarenheter av sexualupplysning?</i>
Metod	Jag har använt en kvalitativ metod och gjort tolv intervjuer med japanska ungdomar i åldrarna 21-26 år. Jag använder mig av tio av dessa intervjuer i uppsatsarbetet där ungdomarnas egna och subjektiva erfarenheter, ord, beskrivningar och uttryck är centrala. Intervjuerna har jag tolkat och analyserat med hjälp av tidigare forskning om ämnet från Japan och Sverige samt teorierna sexualitet som social konstruktion, sexuella script och heteronormativitet. I anslutning till intervjuerna har jag också gjort fyra observationer av olika slag i Tokyo som anknyter till mina frågeställningar och presenteras parallellt med intervjuerna.
Resultat	Uppsatsens resultat och analys presenteras under olika teman som följer mina frågeställningar om sexualitet, sexualundervisning och sexualupplysning. Resultatet visar framförallt en önskan från ungdomarna om att minska det tabu och den skam som är förknippad med sexualitet i Japan. Alla vill dessutom öka och förbättra kvaliteten i sexualundervisningen i japanska skolor. Ett annat resultat är att ungdomarna använder alternativa informationskällor som t.ex. internet, vänner och pornografi för att få tag på sexualupplysning. De anser att varken skolan eller föräldrar kan ge dem information om ämnet.

Tack

... till mina modiga intervjupersoner som har rodnat och fnittrat tillsammans med mig och formulerat alla de svar som legat till grund för den här uppsatsen. Jag hoppas att jag kunnat förmedla en bråkdel av den inspiration och kunskap om ämnena sexualitet, sexualundervisning och sexualupplysning som ni gav mig.

Yuri Nakamura från IPPF:s Central Office i London som organiserade att jag träffade min kontaktperson Akiko Sakaue från JOICFP i Tokyo. Akiko har i sin tur hjälpt mig att framförallt finna intervjupersoner i Tokyo som jag kunde intervju, men också tagit med mig på studiebesök och till sushirestauranger. Tack.

Psykiateren Ryukichi Kato som också hjälpte mig med det många gånger luriga arbetet att finna japanska ungdomar att intervju.

Författarna Lotta Löfgren-Mårtenson, Margareta Forsberg och Ronny Tikkanen samt Hans Olsson från RFSU som har hjälpt mig att hitta litteratur och artiklar som jag haft stor användning för i uppsatsarbetet. Tack till er.

Rim Eter som stod ut med att jag skrev och trängdes i hennes lilla lägenhet i Japan i hela två veckor i våras. Tack också för att du visade mig ditt Tokyo och en japansk ungdomskultur som jag aldrig skulle kunna uppleva eller föreställa mig hemifrån i Sverige. Du är bäst.

Adelbertska premiestiftelsen som gjorde det möjligt att uppsatsarbetet under två veckors tid kunde genomföras i Tokyo, Japan.

Slutligen vill jag tacka min handledare Barbro Lennéer Axelson som med många kontakter, stor kunskap och entusiasm har uppmuntrat min nyfikenhet för detta ämne. Jag är så tacksam för ditt stöd och de många telefonsamtal, e-mail och möten vi har haft för att genomföra uppsatsarbetet. Tack.

1. INLEDNING	6
1.1 OM FRAMSIDAN.....	7
1.2 OM INLEDNINGEN.....	7
1.3 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR.....	7
2. BAKGRUND	8
2.1 PROBLEMFÖRMULERING.....	8
2.2 MITT BIDRAG TILL FORSKNING.....	8
2.3 FÖRFÖRSTÅELSE OM JAPAN OCH SVERIGE.....	9
2.4 HISTORIK OM SEXUALUPPLYSNING.....	9
2.4.1 Japan.....	9
2.4.2 Sverige.....	10
2.5 DEFINITIONER AV BEGREPP.....	11
2.5.1 Sexualitet.....	11
2.5.2 Sexualundervisning.....	12
2.5.3 Sexualupplysning.....	12
2.5.4 Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.....	12
3 TIDIGARE FORSKNING	12
3.1 JAPANSK FORSKNING.....	13
3.2 SVENSK FORSKNING.....	14
4. METOD	15
4.1 METODVAL.....	15
4.2 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT.....	16
4.2.1 Intervjuer.....	16
4.2.2 Observationer.....	17
4.3 LITTERATURSÖKNING.....	18
4.4 URVAL.....	18
4.4.1 Intervjupersonerna.....	18
4.4.2 Kontakt.....	18
4.4.3 Snöbollsurval.....	19
4.5 ANALYS.....	19
4.5.1 Malmletaren.....	19
4.5.2 Abduktion.....	19
4.6 RELIABILITET, VALIDITET, GENERALISERBARHET.....	20
4.6.1 Reliabilitet.....	20
4.6.2 Validitet.....	21
4.6.3 Generaliserbarhet.....	21
4.7 BEGRÄNSNINGAR.....	22
4.8 ETISKA ÖVERVÄGANDEN.....	23
4.8.1 Det informerade samtycket.....	23
4.8.2 Konfidentialitet.....	24
4.8.3 Observationsetik.....	24
5 TEORI	24
5.1 SEXUALITET SOM EN SOCIAL KONSTRUKTION.....	24
5.2 SEXUELLA SCRIPT.....	25
5.3 HETERONORMATIVITET.....	26
6. RESULTAT OCH ANALYS	27
6.1 SEXUALITET I JAPAN.....	27
6.1.1 Offentliga uttryck för sexualitet.....	28
6.1.1.1 Analys av offentliga uttryck för sexualitet.....	29
6.1.2 Heteronormativitet och homosexualitet.....	30
6.1.2.1 Analys av heteronormativitet och homosexualitet.....	32

6.1.3 Tjejer och killars sexualitet.....	32
6.1.3.1 Analys av tjejer och killars sexualitet.....	33
6.1.4 Oskuld.....	34
6.1.4.1. Analys av temat oskuld.....	35
6.1.5 Aborter.....	36
6.1.5.1 Analys av temat aborter.....	37
6.2 SEXUALUNDERVISNING.....	39
6.2.1 Otillräcklig kunskap.....	39
6.2.2 Heteronormativ kunskap.....	40
6.2.3 Lärares påverkan.....	41
6.2.4 Analys av sexualundervisning.....	42
6.3 SEXUALUPPLYSNING.....	44
6.3.1 Informationskällor.....	44
6.3.2 Föräldrar.....	45
6.3.3 Pornografi.....	46
6.3.4 Analys av sexualupplysning.....	47
7 SAMMANFATTANDE DISKUSSION.....	50
7.1 SEXUALITET.....	50
7.2 SEXUALUNDERVISNING.....	51
7.3 SEXUALUPPLYSNING.....	51
7.4 AVSLUTANDE REFLEKTIONER.....	52
7.5 FÖRSLAG TILL FORTSATT FORSKNING.....	54
8 REFERENSER.....	55
9 BILAGOR.....	57
9.1 BILAGA 1 INBJUDAN TILL INTERVJU.....	57
9.2 BILAGA 2 INTERVJUGUIDE.....	58

1. INLEDNING

25/3 2010 torsdag förmiddag, Tokyo

Bandspelaren har stängts av och jag sitter och småpratar med en 21-årig japanska som jag precis har intervjuat vid ett av Tokyos stora universitet. Intervjun blev fåordig och jag tänker att materialet kanske inte går att använda. Vi ska just avrunda vårt samtal, sätta på oss jackorna och gå ifrån lokalen då Mayoko (fiktivt namn), säger till mig "I probably shouldn't tell you this but my period has been late for 30 days now". Mayoko har i intervjun berättat för mig att hon har en pojkvän sedan sex månader tillbaka som hon tycker mycket om men som hon inte vågar nämna eller presentera för sina föräldrar. Hon berättar att hon slutade äta p-piller för två månader sedan och nu har hennes mens blivit oregelbunden och är en månad sen. Mayoko visar mig ett graviditetstest som hon köpte precis innan vi träffades och berättar att hon ska göra testet idag. Jag frågar henne om hon är nervös vilket hon säger att hon är.

Vi pratar då om hur stora möjligheterna är att hon skulle kunna vara gravid. T.ex. nämner jag att det kan ta tid för kroppen att vänja sig vid den hormonella förändring som sker när man slutar med p-piller. Jag berättar också att man kan få oregelbunden mens om man upplever mycket stress runt sig, vilket Mayoko säger sig kunna relatera till. Hon lever ett stressigt liv med mycket jobb och studier. Mayoko säger att hon har använt kondom varje gång hon har haft sex med sin pojkvän, men att hon ändå är orolig.

Jag erbjuder mig att följa med om hon vill göra testet nu vilket Mayoko säger att hon gärna vill. Vi tar på oss jackorna och går till en tunnelbanestation där det finns offentliga toaletter. På vägen frågar jag Mayoko vad hon skulle göra om testet visade sig vara positivt. Hon svarar att hon då skulle ringa sina föräldrar, men att hon förmodligen skulle göra abort då hon inte vill avbryta sina studier och inte känner sig redo för att ha barn. Hon tror inte att hennes kille skulle vilja ha barn nu heller. Detta förvånar mig lite, men det säger jag inte till Mayoko. I intervjun vi gjorde en halvtimme tidigare sa nämligen Mayoko att hon inte tycker att aborter är bra och att det är samma sak som att döda ett liv.

Efter att ha sagt ett tappert "lycka till" till Mayoko innan hon stänger toadörren känns det både lite märkligt och hedrande på samma gång att sitta och kissa i toabåset bredvid Mayokos på tunnelbanestationen i Tokyo. Jag undrar vad hon tänker på och om hon tycker att det känns betryggande eller bara konstigt att jag, som hon bara har träffat idag, följde med henne hit när hon var så nervös. Jag möter henne vid vattenfaten och hon säger först inte vad resultatet blev utan frågar om jag vill se stickan hon precis har kissat på. Jag säger ja och får se ett ensamt streck på Mayokos graviditetstest. Hon är inte gravid.

Jag ger Mayoko en tafatt kläm på armen som jag hoppas passar sig för en situation som denna och Mayoko säger att hon är riktigt lättad över resultatet. "Now I don't have to go to the doctor", säger hon. Tio minuter senare är det dags för mig att åka hem och Mayoko frågar om hon får ta ett kort på mig med sin mobil. Kortet tas och Mayoko tackar för att jag följde med henne. Jag ger henne en kram trots att jag vet att japaner inte brukar kramas och hoppas att hon får en bra dag med sitt graviditetstest med ett ensamt streck i handväskan.

1.1 Om framsidan

På framsidan till denna uppsats finns tre fotografier som är tagna av mig under de två veckor som jag var i Tokyo. Bilderna representerar de teman jag undersöker i uppsatsen. Den vänstra bilden representerar "sexualitet" och föreställer en regnbågsfärgad amerikansk flagga som är uppsatt på ingången till en nattklubb som är en av många mötesplatser för homosexuella i Shinjuku. Mittenbilden är tagen i ett klassrum från ett av Tokyos stora universitet där jag intervjuade en av ungdomarna och representerar "sexualundervisning". Den högra bilden föreställer böcker med pornografiskt innehåll för lesbiska som säljs i en feministisk sexshop i Tokyo som jag, tillsammans med min kontaktperson Akiko Sakaue, gjorde ett studiebesök hos. Bilden representerar "sexualupplysning".

1.2 Om inledningen

Anledningen till att jag har skrivit en observation från Tokyo som min inledning är att jag på ett tydligt sätt vill visa ett exempel på de villkor japanska ungdomar lever under angående sexualitet i Japan. De teman som observationen innehåller är följande:

Ambivalens kring *oskuld* då Mayoko har en pojkvän som hon är väldigt kär i men som hon inte vågar berätta om för sina föräldrar. De förväntar sig att hon ska vara oskuld tills hon gifter sig och att hon inte ska ha pojkvänner innan dess.

Ambivalens kring *aborter* eftersom Mayoko under intervjun berättar för mig att hon har en konservativ syn på aborter och anser att aborter är mord, men när bandspelaren är avstängd säger hon att hon skulle göra abort om hon verkligen var gravid.

Offentlighet. Jag beskriver att jag öppet kramar Mayoko på en offentlig plats i slutet av observationen trots att detta är ovanligt enligt japanska traditioner.

Enligt mig innehåller observationen många perspektiv på den strikta inställningen till sexualitet som jag anser existerar i Japan. Den ambivalens runt aborter som uppstår i intervjutillfället och när bandspelaren är avstängd är också en del i min problemformulering. Ämnena "oskuld", "aborter" och "offentliga uttryck för sexualitet" är rubriker i resultatdelen som innehåller citat från ungdomarna relaterat till dessa ämnen.

1.3 Syfte och frågeställningar

Mitt syfte är att undersöka japanska ungdomars uppfattningar om och erfarenheter av ämnena sexualitet, sexualundervisning och sexualupplysning. I anslutning till det undersöker jag ungdomarnas upplevda möjlighet att få sexualupplysning i Japan, samt vilka metoder och kanaler de använder sig av för att få tag på informationen.

Mina frågeställningar är:

- * Vad har japanska ungdomar för uppfattningar om och erfarenheter av sexualitet?
- * Vad har japanska ungdomar för uppfattningar om och erfarenheter av sexualundervisning i skolan?
- * Vad har japanska ungdomar för uppfattningar om och erfarenheter av sexualupplysning?

2. BAKGRUND

I denna del beskriver jag uppsatsens problemformulering och varför det kan vara intressant att undersöka ungdomars syn på sexualitet och sexualupplysning i Japan. Vidare skriver jag om Japan och Sveriges historiska utveckling kring ämnet sexualupplysning samt min förförståelse till ämnet. Sist har jag skrivit en begreppslista för att tydliggöra min intention av de begrepp jag använder mig av i uppsatsen.

2.1 Problemformulering

Är det verkligen ett ungdomsproblem att ett land har en strikt syn på sexualitet? Vissa kanske skulle svara nej på den frågan då det finns personer som anser att en konservativ syn på sexualitet endast främjar ungdomars både sexuella och psykiska välbefinnande. Jag har en annan uppfattning.

I min observation ovan är Mayoko rädd för att tala om att hon har en pojkvän för sina föräldrar då de förväntar sig att hon ska vara oskuld och inte ha pojkvänner. Denna rädsla menar jag är negativ för Mayoko och för många andra japanska ungdomar som känner likadant. Dessa ungdomar delar inte sina föräldrars eller samhällets värderingar om sexualitet och jag menar att konsekvensen blir att dessa unga blir lidande då de, som Mayoko, behöver dölja en del av sin identitet för sin omvärld.

Anledningen till varför Mayoko berättar en sak i intervjun och en annan sak till mig personligen om aborter kan jag bara spekulera i. Tydligt är dock att hon har en offentlig åsikt och en personlig åsikt om detta ämne. Denna ambivalens menar jag kan vara en konsekvens av att Mayoko bor i ett land som har en strikt syn på vad man kan tala om offentligt.

Vidare skriver jag att jag kramar Mayoko trots att jag vet att japaner inte brukar kramas. Fysisk kontakt som handhållning, kramar, pussar eller kyssar är mycket ovanligt att se offentligt i Japan. Jag spenderade två veckor i Tokyo och efter denna period var jag, som är van vid offentlig beröring, frustrerad över detta. För mig kändes det som att jag nekades en del av min personlighet eller offentliga identitet när jag förväntades att inte krama eller på annat sätt beröra personen jag mötte.

Uppenbarligen är detta ett resultat av att jag kommer från en kultur som accepterar beröring, vilket i sin tur färgar mitt sätt att reagera på ett annorlunda förhållningssätt. Jag menar alltså att det inte behöver vara ett problem att japaner inte visar offentliga uttryck för sexualitet, men fenomenet gjorde mig nyfiken då jag upplevde det så annorlunda mot Sverige. Därför är offentliga uttryck för sexualitet med som ett tema i resultatdelen där ungdomarna berättar vad de tycker om beröring.

2.2 Mitt bidrag till forskning

Dessa teman som jag hittills har berört; *oskuld*, *aborter* och *offentliga uttryck för sexualitet* är exempel på teman som jag diskuterar i den här uppsatsen. Då resultaten främst bygger på mina intervjupersoners beskrivningar är min förhoppning att min uppsats kan förmedla kunskaper om något som jag inte läst någon annanstans i mitt sökande efter litteratur om sexualitet i Japan, nämligen japanska ungdomars subjektiva åsikter och erfarenheter. Jag vill alltså i så stor utsträckning som möjligt lyfta fram vad ungdomarna själva säger, tycker och tänker om sexualitet, sexualundervisning och sexualupplysning i Japan. På det sättet tror jag att min undersökning kan bidra med ny kunskap samt ge uppslag till vidare forskning.

2.3 Förförståelse om Japan och Sverige

Förförståelse är en slags generaliserande erfarenhetskunskap som färgar det ämne en forskare försöker undersöka. Thomassen menar att alla människor bär med sig tankar, antaganden, förväntningar och tolkningar som tillsammans bidrar till en förförståelse (Thomassen, 2007). Jag tror att det därför är viktigt för mig att redovisa min förförståelse då jag är säker på att det påverkar mig i mitt sätt att hantera ämnet. Nedan redovisar jag för hur min förförståelse såg ut om både Japans och Sveriges sätt att hantera sexualitet, sexualundervisning och sexualupplysning innan jag genomförde min undersökning.

Den kunskap jag hade om mitt valda ämne innan jag reste till Japan, och innan jag startade arbetet med c-uppsatsen på allvar, var relativt begränsad. Jag hade aldrig varit i Asien tidigare och den kunskap jag hade om Japan grundade sig framförallt i de ”äventyrshistorier” jag hade fått berättat för mig av en svensk vän som bor i Tokyo. Vidare kände jag inte till det japanska skolsystemet eller hur sexualundervisningen faktiskt genomförs i japanska skolor. Min fördom var dock att sexualundervisning i japanska skolor inte existerar eller förekommer vid ytterst få tillfällen. Dessutom trodde jag att det råder ett tabuliktillstånd omkring ämnen som sexualitet och sexualupplysning i Japan. Dessa tankar hade jag fått främst av min svenska vän som bor i Tokyo som har en viss inblick i japansk ungdomskultur.

Jag hade däremot en relativt välgrundad och uppdaterad förförståelse om svensk metod att bedriva sexualundervisning i landets gymnasieskolor. Termin fem fick alla socionomstudenter som var under 25 år möjligheten att vara med i projektet ”Unga möter unga” som är ett samarbete mellan institutionen för socialt arbete i Göteborg och ungdomsmottagningen i centrum i Göteborg. Jag medverkade i detta projekt där vi först fick en tredagars utbildning och sen, i grupper om fem studenter, besökte olika gymnasieklasser i Göteborg två gånger i månaden och bedrev sexualundervisning och sexualupplysning. Det är från denna kurs jag har fått mycket inspiration till att genomföra undersökningen i Japan då jag blev nyfiken på hur andra länder hanterar sexualitet, sexualundervisning och sexualupplysning.

2.4 Historik om sexualupplysning

Jag har valt att skriva om hur sexualupplysning har sett ut historiskt både i Japan och i Sverige. Jag är medveten om att min undersökning inte har syftet att vara jämförande mellan de båda länderna. Emellertid tror jag att min bakgrund som svensk kraftigt påverkar min förståelse av och syn på sexualitet och sexualupplysning. Det är anledningen till att jag har valt att i korthet inkludera Sveriges historiska utveckling inom ämnet.

2.4.1 Japan

Moraliska och sexuella frågor i Japan har i hög grad påverkats av Confucius undervisningsmetod som introducerades och användes i japanska skolor från början på 1600-talet och fram till slutet på andra världskriget. Confucius undervisning utgick från ett partiarkiskt system som innebar att flickor och kvinnor alltid behövde vara underordnade män (Katoda, 1991). Lotta Löfgren-Mårtenson skriver att förtryck och tabun snarare är regel än undantag i sexualitetens historia i alla länder. Hon menar att det främst handlar om hur makter och grupper i historien velat kontrollera reproduktionen i landet och att detta är av avgörande betydelse för olika länders syn på sexualitet (Löfgren-Mårtenson, 2009).

Sexualitet och sexualupplysning var länge tabu i Japan men 1910 tillhandahöll en tidning för första gången ett forum för frågor som rörde sexualitet, reproduktiv kontroll och prostitution.

Tidningen hette *Seito (Blåstrumpa)* och stod för ett nytt tänkande både inom ämnet sexualitet samt för kvinnors frigörelse i ett då extremt mansdominerat Japan (Mackie, 2003). Frågan om sexualitet och sexualupplysning lyftes åter på allvar efter andra världskriget i Japan då många förändringar skedde i landet. Ofta hade då argumenten sin grund i teoretiska verk som hade blivit översatta till japanska från europeiska språk (Mackie, 2003).

Hälso- och sexualupplysning har gradvis blivit en del av undervisningen i japanska skolor, men den vetenskapliga beskrivningen av mänsklig sexualitet utvecklades inte förrän 1961 när *The National Survey of Young People on Sexual Consciousness* genomfördes i Japan. Sedan dess har japanska ungdomars sexuella beteenden studerats i vetenskapliga undersökningar (Katoda, 1991). När HIV och AIDS började sprida sig i hela världen under det sena 1980-talet ökade dessutom sexualupplysningen snabbt i japanska skolor (Hatano & Shimazaki, 1996). Däremot har inte HIV och AIDS varit ett lika drivande skäl till att bedriva sexualundervisning i Japan som det t.ex. har varit i Ryssland eller i många länder i Afrika. Anledningen till det är att japaners kondomanvändning är den högsta i världen där ca 80 % av befolkningen använder kondom som preventivmedel (Coleman, 1981). En anledning till det är att p-pillret introducerades först 1999 vilket är sent om man jämför med Sverige där det introducerades 1964 (United Nations, 2002).

I Japan används begreppet *sexualupplysning* ofta som upplysning om sexualitet inkluderande hälsa och mänskliga förhållanden. Begreppets betydelse är dock väldigt varierad och kan dessutom upplevas som kontroversiellt, även bland experter inom området (Katoda, 1991). Det finns ingen särskild sexual- eller familjelivsupplysningskurs som är obligatorisk för japanska lärare i det japanska skolsystemet. Istället är det lärarnas eget ansvar i den japanska grundskolan att bestämma hur de ska hantera ämnet. (Hatano & Shimazaki, 1996). Däremot centralstyr det japanska utbildningsministeriet vad som ska läras ut och hur det ska läras ut, i de japanska skolorna. Ministeriet ger t.ex. ut en lista med godkänd litteratur till skolorna som lärarna kan välja mellan (Ellmo & Lidén, 2005). Vidare har förespråkare för sexualupplysning som J.A.S.E. (the Japanese Association for Sex Education) utvecklat och publicerat ett program vid namn *Sex Education Guidelines* som är avsett för grundskolan i Japan. Programmet blev godkänt 1972 av det japanska undervisningsministeriet och har sedan dess använts i stor utsträckning (Hatano & Shimazaki, 1996).

2.4.2 Sverige

Eva Bolander skriver att det finns olika sätt att svara på frågan när man började tala om sexualupplysning i Sverige. Hon menar att man kan hävda att den började redan under 1770-talet då Carl von Linné föreläste om "sättet att tillhoppa gå" (Bolander, 2009). Vi denna tidpunkt restes kravet på information som en följd av de veneriska sjukdomarna som då började bli vanliga i Sverige (Bäckman, 2003). Bolander skriver att en annan uppfattning är att sexualupplysningen i Sverige istället startade i slutet på 1800-talet då Sveriges första kvinnorörelse tog vid (Bolander, 2009). Vid slutet på 1800-talet var fortfarande de veneriska sjukdomarna ett stort problem och vissa radikala debattörer hävdade att folkbildningens förmåga att lösa samhällsproblem genom utbildning var lösningen (Bäckman, 2003). 1700 - 1900-talets sexualupplysning har dock alltid varit kontroversiell, reglerad och övervakad av staten i Sverige. Vanliga ideal för sexualiteten var måttfullhet och självkontroll (Bäckman, 2003).

1933 startade Elise Ottesen-Jensen RFSU – Riksförbundet för Sexuell Upplysning. De frågor som hon och hennes kollegor stred för var t.ex. rätten till abort och preventivmedel,

sexualundervisning i skolorna och avkriminalisering av homosexualitet. RFSU:s verksamhet var till en början väldigt kontroversiell i Sverige och för att få pengar till verksamheten sålde RFSU kondomer, något som precis hade blivit lagligt i landet. Kondomförsäljning är än idag en metod som RFSU använder för att finansiera sin verksamhet. När organisationen startade sin kamp för upplysning skedde detta med ett stort motstånd från andra organisationer och krafter i samhället. Arbetet har däremot utvecklats till att leda till stora förändringar och till och med lagändringar i Sverige (Lennerhed, 2002).

År 1955 blev sexualundervisningen obligatorisk i Sveriges skolor och en ny handledning publicerades till de svenska lärarna hur de skulle förhålla sig till den nya sexualundervisningen (Centerwall, 2000). Detta gjorde Sverige till det första landet i världen med obligatorisk sexualundervisning i skolan, och då hade kampen för en sådan pågått sedan 1930-talet. En anledning till att skolan blev ansvarig till sexualundervisningen var att staten underkände föräldrars förmåga att förmedla rätt kunskap till sina barn och menade att skolan ”som statlig aktör skulle kunna vara en motvikt till marknadskraftens krassa kommersialism” (Bolander, 2009:13/Bäckman, 2003).

I Sverige har sexualfrågorna med tiden fått en större plats i undervisningen i de svenska skolorna på grund av en växande övertygelse om sexualitetens betydelse för människan. Från att ha varit något som skulle behäskas eller förnekas ses nu sexualitet och kärlek på många håll som någonting positivt som leder till människans utveckling till mognad (Centerwall, 2000).

2.5 Definitioner av begrepp

Jag använder mig av begreppen ”sexualitet”, ”sexualundervisning” och ”sexualupplysning” i mitt syfte och mina frågeställningar. Dessutom använder jag begreppet ”sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter” i olika delar av uppsatsen, framför allt i slutet. Dessa begrepp kan ha olika innebörd beroende på vilket sammanhang de tillhör. Därför vill jag förtydliga min intention och användning av begreppen här nedan.

2.5.1 Sexualitet

Begreppet *sexualitet* använder jag som ett övergripande begrepp för allting som har med t.ex. sexualitet, hälsa, identitet, välmående och relationer att göra. Jag begränsar alltså inte sexualitet till endast sexualliv eller sexualitet som identitet som t.ex. homosexualitet eller heterosexualitet. WHO:s (World’s Health Organization) definition av sexualitet har varit användbar för mig och beskrivs på följande sätt:

”Sexualitet är en väsentlig del av att vara människa genom hela livet och innefattar kön, könsidentiteter och roller, sexuell orientering, erotik, njutning, intimitet och reproduktion. Sexualitet upplevs och uttrycks i tankar, fantasier, önsknningar, normer, attityder, värderingar, beteenden, praktiker, roller och relationer. Medan sexualitet kan omfatta alla dessa dimensioner, upplevs eller uttrycks inte alltid alla av dem. Sexualitet påverkas av interaktionen mellan biologiska, psykologiska, sociala, ekonomiska, politiska, kulturella, etiska, legala, historiska, religiösa och andliga faktorer.”

(källa: <http://home.swipnet.se/tnt/sesam/sexologi.html>)

2.5.2 Sexualundervisning

Begreppet *sexualundervisning* innebär här endast den information och undervisning som japanska ungdomar får om sexualitet samt sexuell och reproduktiv hälsa i grundskolan och gymnasiet. Jag är medveten om att man ibland använder begreppet sexualupplysning även för informationen som lärs ut i skolor men jag anser att det är bra att skilja mellan de två begreppen.

2.5.3 Sexualupplysning

Till skillnad från begreppet sexualundervisning, som jag reserverar för den undervisning som sker inom skolans ramar, använder jag begreppet *sexualupplysning* för all form av information om sexualitet som japanska ungdomar kan få utanför skolan i undervisningssituationer. Jag menar alltså informationskällor som t.ex. information från TV, tidningar, internet, föräldrar, vänner, pornografi m.m.

2.5.4 Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter

Sexualupplysning och sexualundervisning är de mest grundläggande komponenterna för att utveckla och bibehålla sexuell och reproduktiv hälsa. Upplysningen är alltså det främsta verktyget vilket samhällen genom information vill upprätthålla sexuell hälsa. WHO:s definition av begreppet:

”Sexuell hälsa är ett tillstånd av fysiskt, emotionellt, mentalt, och socialt välbefinnande relaterat till sexualitet, det är inte endast frånvaro av sjukdom, dysfunktion eller svaghet. Sexuell hälsa kräver ett positivt och respektfullt närmande till sexualitet och sexuella relationer, liksom till möjligheten att få njutbara och säkra sexuella erfarenheter, fria från förtryck, diskriminering och våld. För att sexuell hälsa ska uppnås och behållas, måste människors sexuella rättigheter respekteras, skyddas och uppfyllas”

(källa: <http://home.swipnet.se/tnt/sesam/sexologi.html>)

Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter är ett samlingsbegrepp som används globalt av såväl FN, WHO som IPPF med flera sedan 1990 talet. Att lyfta sexualfrågan i bred bemärkelse som just en hälsofråga underlättar åtminstone något att kunna tala om detta även i sexuellt repressiva kulturer. Framförallt är det olika NGO's, det vill säga ideella organisationer och särskilt kvinnoorganisationer och HBT-organisationer världen över som kan använda sig av SRHRbegreppet i sin kamp för att få fram sexualpolitiska förändringar. Några av de viktigaste sexuella rättigheterna som i sin tur tar sin utgångspunkt i FN:s mänskliga rättigheter är rätten till sexualkunskap och sexualundervisning, rätten till rådgivning i sexuella och reproduktiva frågor, rätten till preventivmedel, rätten till fri abort, rätt att utöva sin sexualitet oavsett sexuell läggning, jämställdhet mellan män och kvinnor, rätten att inte bli diskriminerad i en rad olika avseenden, rätten att slippa trakasserier, våld, tortyr m.m. I min studie är rätten till sexualkunskap och sexualupplysning i bred bemärkelse det som står i centrum (IPPF, 2008).

3 TIDIGARE FORSKNING

Vad jag kunnat finna så är forskning om japanska ungdomars uppfattningar och åsikter om sexualitet, sexualundervisning eller sexualupplysning mycket begränsad, vilket är en av

anledningarna till att jag ville skriva uppsatsen över huvud taget. När jag gjorde min litteratursökning om ämnet fann jag främst av allt svensk forskning om sexualitet eller sexualundervisning i Sverige samt litteratur som beskriver internationella perspektiv på dessa frågor. Jag har dock hittat viss forskning som berör ungdomar i Japan och japanska undersökningar om sexualitet och sexualupplysning.

3.1 Japansk forskning

Som jag skrev tidigare har det varit ett problem att hitta bra litteratur om sexualitet, sexualundervisning och sexualupplysning i Japan. Det verk som jag har haft störst nytta av är Hatano och Shimazakis kapitel om Japan i uppslagsverket ”The International Encyclopedia of Sexuality” (Hatano & Shimazaki, 1996). Denna bok har jag använt som e-bok. Kapitlet om Japan har varit oerhört användbart då det är 59 sidor långt och omfattar ämnen som t.ex. genus, HBT-frågor, aborter och HIV och AIDS. Hatano och Shimazaki skriver att om sexualundervisningen i japanska skolor ska bli så omfattande som möjligt måste hänsyn också tas till sociologiska och psykologiska aspekter av sexualitet som ämne, inte bara biologiska och fysiologiska aspekter (Hatano & Shimazaki, 1996). Ett intressant tillägg till detta är att liknande uppfattningar länge har hävdats också i Sverige i samband med opinionsbildning för stärkt sexualundervisning (Skolverket, 2000). Hatano och Shimazaki beskriver att det åren 1981 och 1987 gjordes undersökningar i Japan om vilken sorts sexualundervisning japanska ungdomar fick i grundskolan. Resultaten var att 29,4 procent av ungdomarna som var med i studien inte hade fått sexualundervisning alls under sin studieperiod. De ungdomar som hade fått sexualundervisning i skolan hade fått information som framförallt var baserad på fysiologi och biologi. (Hatano & Shimazaki, 1996).

Saori Nishikawas avhandling ”Japanese Adolescents’ Self-Concept and Well-being” (Nishikawa, 2009) handlar om japanska ungdomars välmående och jämför detta med ungdomar i andra länder bland annat Sverige. Avhandlingen är skriven vid Umeås universitet. Nishikawa tar upp att den japanska kulturen är en unik blandning av traditionalism och modernism och att detta påverkar japanska ungdomar på många plan framför allt i skolan och i familjen.

Anders Ellmo och David Lidén skrev 2005 en c-uppsats på Linköpings universitet som heter ”Sexualitet i Japan”. Ellmo och Lidén undersöker den japanska sexualiteten och hur den är sedd baserat på sociala, historiska och religiösa perspektiv (Ellmo & Lidén, 2005). Denna uppsats har varit till stor hjälp för mig för att ge nya uppslag till min egen studie. Det jag framför allt har använt mig av ur Ellmo och Lidéns uppsats är fakta om aborter samt pornografi i Japan.

I artikeln ”More young girls having sex but abortions decline” från Japan Times redogörs resultaten av en enkät som har delats ut till 5000 japanska gymnasie- och universitets elever var sjätte år sedan 1974. Resultatet från undersökningen visar bl.a. att antalet aborter har ökat bland japanska ungdomar mellan åren 1995 till 2001 men att de nu minskar igen. Ett annat resultat är att japanska tjejer har blivit mer sexuellt aktiva nu sedan 1990-talet (Morihiro, 2007).

Slutligen vill jag nämna två verk jag har använt mig av i uppsatsen, nämligen Hiroshi Katodas avhandling ”Health and Sex Education of Schoolchildren with Intellectual Handikaps” (Katoda, 1991) och Vera Mackies bok ”Feminism in Modern Japan” (Mackie, 2003).

Katoda undersöker skillnader och likheter mellan Japan och Sverige i hur sexualundervisning lärs ut till barn med funktionshinder. I likhet med Lövgren-Mårtensons böcker, "Hur gör man?" (2009) och "Får jag lov?" (2005) har vissa delar ur denna bok varit möjliga för mig att använda trots att böckerna riktar sig mot barn med handikapp, då de speglar sexualundervisningen i Japan och Sverige.

Mackies bok har bidragit med ett historiskt perspektiv på feminism i Japan.

3.2 Svensk forskning

Det har skrivits många avhandlingar och gjorts mycket annan forskning kring sexualitet och sexualupplysning i Sverige. Några av de svenska böcker som jag har funnit användbara i min uppsats har varit Margareta Forsbergs avhandling "Brunetter och Blondiner" (Forsberg, 2005) som handlar om ungdom och sexualitet i det mångkulturella Sverige, Nils Hammaréns avhandling "Förorten i huvudet" (Hammarén, 2008) som tar upp ett socialkonstruktivistiskt perspektiv på främst manlig sexualitet, och Fanny Ambjörnssons bok "Vad är queer" (Ambjörnsson, 2006) som handlar om olika queerteorier.

Andra böcker som har varit till nytta är t.ex. "Ungdomar, sexualitet och relationer" (Häggström - Nordin, 2009). Boken har många kapitelförfattare som skriver om ungdomars sexualitet från olika perspektiv och synsätt.

Lotta Löfgren-Mårtenson har skrivit mycket om sexualitet bland funktionshindrade, och trots att funktionshinder inte har varit vad jag undersöker har jag haft mycket hjälp av de teorier, som t.ex. sexuella script, som tas upp i två av hennes böcker. De böcker jag har använt mig av är "Hur gör man?" (Löfgren-Mårtenson, 2009) och "Får jag lov?" (Löfgren-Mårtenson, 2005). Likaså har Ronny Tikkanens avhandling "Risky business?" (Tikkanen, 2003) varit användbar eftersom den tar upp sexualitet som en social konstruktion, heteronormativitet och sexuella script på ett lättförståeligt sätt.

Under åren 1999-2000 gjorde Skolverket en kvalitetsgranskning av 83 skolor i 20 kommuner av bl.a. sex och samlevnadsundervisningen i Sverige. Rapportens syfte var att "dels kontrollera och redovisa skolans resultat och måluppfyllelse med avseende på de nationella målen, dels ge stöd till kvalitetsutvecklingen lokalt" (Skolverket, 2000:7). Resultatet från granskningen pekar på en stor variation i kvaliteten på sex och samlevnadsundervisningen inom varje skola. Det betyder att elever får olika möjligheter och förutsättningar att skaffa sig information och insikt inom ämnena sexualitet och samlevnad i Sverige. (Skolverket, 2000). Denna undersökning använder jag mig av till viss del i min analys om sexualundervisning.

En annan avhandling som tar upp skolans ansvar i sexualundervisning i Sverige är "Undervisningens möjligheter att förändra elevernas tänkande inom området aids och sex" skriven av Tina Kindeberg (1997). Jag har använt mig av även detta arbete för att se till undervisningens effekter i Sverige. Vidare på samma tema har Maria Bäckmans (2003) avhandling "Kön och känsla" varit till nytta relaterat till resultaten om sexualundervisning då den handlar om samlevnadsundervisning i Sverige och ungdomars tankar om sexualitet. Eva Bolins (2009) avhandling "Risk och bejakande" har också varit en stor inspirationskälla för mig då den handlar om sexualitet och genus i sexualupplysning i TV för ungdomar. Den berör många av de frågor som uppsatsen behandlar och tar också upp heteronormativitet som en teoretisk referensram.

En studie av WHO (World Health Organization) visar att sexualundervisning som genomförs på ett bra sätt spelar en stor roll för det förebyggande hälsoarbetet med ungdomar. Med ”ett bra sätt” menar WHO att undervisningen, utöver faktaförmedling, ska bearbeta normer och värderingar. Om undervisningen utförs på detta sätt leder det till oförändrad eller uppskjuten sexualdebut bland ungdomar, samt ökad användning av preventivmedel (Folkhälsoinstitutet, 1997:31) En annan internationell forskningsöversikt från Socialstyrelsen har sammanställt en mängd olika internationella forskningsrapporter. De har t.ex. undersökt hur interventioner påverkar ungdomars liv relaterat till sexualupplysning. Ett resultat som rapporterna kan konstatera är att budskap om avhållsamhet inte leder till avhållsamhet eller uppskjuten sexualdebut utan snarare har motsatt effekt. Vidare visar rapporterna att tillgång till preventivmedel och undervisning om sex och samlevnad inte resulterar i att ungdomar blir mer sexuellt aktiva, vilket ibland hävdas av motståndare till liknande insatser för ungdomar (Forsberg, 2007).

Internationella rapporter visar i huvudsak en enig slutsats, nämligen att skolan är den centrala och bästa arenan för undervisning om sex och samlevnad för ungdomar. Den största anledningen till detta är att det är i skolan man når i stort sett alla ungdomar. Dessutom visar sig de program som använts i skolan ge bäst resultat i form av en lägre grad risktagande hos ungdomar (Forsberg, 2007). Däremot menar forskarna David Buckingham och Sara Brigg i en undersökning att ungdomars kunskap eller okunskap om sexualitet kan ses som ett pussel där ungdomarnas kunskap sätts samman genom budskap från många olika håll. Skolan är alltså inte enbart källan till ungdomarnas kunskap om sexualitet utan det finns flera olika källor som ungdomar använder sig av (Bolander, 2009).

Ovannämnda avhandlingar, böcker och artiklar har varit exempel på de viktigaste informationskällorna från Japan och Sverige för mig, men utöver dem har också fler tagits till hjälp (se referenslistan). Jag återkommer längre fram åtskilliga gånger till vissa resultat och jämförelser ur den japanska och svenska forskningen.

4. METOD

I detta kapitel kommer jag att skriva om den metod jag har valt att använda mig av. Det betyder att jag så ingående som möjligt ska beskriva de intervjuer, observationer och urval av intervjupersoner jag har gjort. Dessutom analyserar jag min roll som intervjuare och vilket system jag använder mig av samt uppsatsens validitet, reliabilitet och generaliserbarhet, mina begränsningar och etiska överväganden för uppsatsarbetet.

4.1 Metodval

Jag har varit intresserad av att genomföra intervjuer där ungdomarnas egna och subjektiva erfarenheter, ord, beskrivningar och uttryck är centrala. Då är en kvalitativ ansats en bättre ingång än en kvantitativ (Larsson, 2005). Dessutom har jag inte kunnat genomföra en kvantitativ, generaliserbar studie då intervjupersonerna är för få i antal. Till saken hör också att i en kvantitativ studie försöker forskaren förminska insamlad data till beskrivbara statistiska enheter (Larsson, 2005), vilket inte är min intention. Däremot har jag använt mig av kvantitativa uttryck i resultat- och analyskapitlet då jag ibland redovisar antalet svar från tjejer respektive killar eller antalet liknande svar jämfört med avvikande svar.

Jag är införstådd med att jag mycket väl skulle ha kunnat genomföra en kvantitativ studie med hjälp av enkäter. T.ex. är mina frågeställningar relativt deskriptiva, vilket skulle kunna ha

varit ett bra underlag för en kvantitativt ansats. I början av mitt uppsatsarbete övervägde jag faktiskt att använda mig av enkäter för att få generella svar från ungdomarna att utgå från. Emellertid stod det snart klart för mig att jag var mer intresserad av att få en djupare förståelse av de svar jag skulle få av ungdomarna. Jag ville ha möjligheten att ställa följdfrågor och fördjupa mig i vissa ämnen som jag inte skulle ha kunnat i en enkätundersökning. Därför får min studie snarast ses som en explorativ studie där min nyfikenhet för ungdomarnas berättelser är i fokus.

Utöver intervjuerna har jag också använt mig av egna observationer som metod. Min förhoppning är att observationerna ska bidra till en bredare och mer levande bild av de förutsättningar japanska ungdomar lever under relaterat till sexualitet, sexualundervisning och sexualupplysning.

4.2 Tillvägagångssätt

4.2.1 Intervjuer

Jag har valt att göra kvalitativa, individuella intervjuer på engelska med de ungdomar som har medverkat. Sammanlagt har jag gjort tolv individuella intervjuer med japanska ungdomar i åldrarna 21-26 år. Fem av intervjuerna ägde rum i Göteborg med japanska utbytesstudenter och sju tog plats i Tokyo. Jag använder mig av tio av dessa tolv intervjuer då kvalitén på det som sägs under två intervjutillfällen är bristande. T.ex. gav de två intervjupersoner som jag avser endast korta svar och kunde inte tala engelska bra nog för att förklara vad de menade. Jag anser att tio intervjuer är tillräckligt som material för min empiri. Kvale och Brinkmann skriver att antalet intervjuer kan nå "en mättnadspunkt där ytterligare intervjuer ger föga ny kunskap" (Kvale & Brinkmann, 2009:129).

Ungdomarna fick ett e-mail från mig som en inbjudan till intervjutillfället, efter att jag fick kännedom om att de ville medverka i uppsatsen. I brevet beskrivs helt kort uppsatsens syfte. Detta brev bifogas längst bak i uppsatsen som bilaga 1. Vidare har alla intervjutillfällen utom ett kunnat genomföras utan avbrott och i avskilda rum där ingen utomstående har kunnat höra vad som sagts. De har varit ca 1 tim och 45 min långa. Vid det tillfälle då jag och intervjupersonen inte kunde samtala avskilt satt vi på ett relativt obefolkat café i Tokyo och talade med tomma bort runt oss.

Jag använde mig av en frågeguide under intervjutillfällena (bilaga 2). Denna innehåller över 50 frågor, vilket jag är medveten om är för många. Emellertid ansåg jag att eftersom jag intervjuar ungdomar kan det vara bättre att ha för många frågor än för få då de, enligt egna erfarenheter av ungdomsarbete, inte alltid ger långa, utförliga svar. Vissa frågor var också tänkta som följdfrågor. Eftersom intervjuerna skulle ske på engelska ansåg jag också att det var bättre att vara förberedd med många frågor än tvärtom. I vissa fall behövde jag ställa alla frågor då en person endast gav korta svar. Vissa ungdomar blandade in svar från andra frågor i ett svar då de kunde mer utförligt berätta vad de tyckte. Min samtals- och frågeteknik utgick alltså till stor del från ett aktivt lyssnande. Kvale och Brinkmann skriver att det är lika viktigt att lyssna aktivt till intervjupersonen som att ställa bra frågor (Kvale & Brinkmann, 2009). Jag kunde alltså utgå från frågorna i min frågeguide och sedan utveckla mina frågor i samband med de svar jag fick.

Intervjuerna kan betecknas som semistrukturerade. Jag använde mig både av *sonderande* frågor där ungdomarna fick exemplifiera eller berätta mer om sina svar, *direkta* frågor som

när jag frågar om de någon gång vill gifta sig, *indirekta* frågor då ungdomarna t.ex. får svara på vad japaner tycker generellt om aborter, *tolkande* frågor då jag ibland återspeglade de svar jag fick från ungdomarna för att se om de stämde samt *strukturerande* frågor då mina frågor är indelade i fyra teman (Kvale & Brinkmann, 2009). Dessa teman är kopplade till uppsatsens frågeställningar; sexualitet, sexualundervisning i skolan, annan form av sexualupplysning och hur ungdomarna vill att dessa frågor ska diskuteras och hanteras i samhället.

Till min hjälp i intervjuprocessen har jag haft en bandspelare och jag har spelat in alla intervjuer på kassettband. Sam Larsson framhåller det positiva i detta tillvägagångssätt. Dels blir datainsamlingen mer korrekt och dels är ett sätt för undersökaren att använda sig av klara citat i rapporten (Larsson, 2005). Efter detta har jag ordagrant transkriberat de tio intervjuer jag har valt att använda mig av, av vilka de mest representativa citaten har valts ut för resultatdelen. Larsson skriver att kvalitativa rapporter vid intervjustudier bör innehålla utförliga citat från intervjupersonerna så att en läsare har möjlighet att själv pröva om undersökarens tolkningar verkar vara relevanta eller inte (Larsson, 2005). Jag har därför med många tydliga citat som fördjupning till de övergripande, generella svar som jag har fått under intervjuerna i resultatdelen. När jag började välja de citat jag skulle använda valde jag ca tio stycken för varje rubrik i de olika temana. Detta blev ett alldeles för stort antal till slut då jag har så många rubriker, vilket innebar att jag reducerade antalet till tre – fyra citat per rubrik. De som inte har skrivits ut i sin helhet är istället presenterade som löpande text där jag redogör för vad ungdomarna har sagt i korta referat.

4.2.2 Observationer

Utöver intervjuerna har jag valt att göra observationer i min undersökning för att få en egen bild av ungdomars beteenden angående sexualitet i Japan. Undersökningarna har alla ägt rum i Tokyo på ett av Tokyos stora universitet och tunnelbanestation, i Yuyugi-parken, på ett ”mangacafé” i Shibuya samt på JOICFP:s kontor i Ichigaya. Vid universitetet observerade jag en tjej som är en av mina intervjupersoner, i Yuyugi-parken observerade jag tre ungdomar i tjugooårsåldern, på mangacaféet gjorde jag en observation om pornografi och på JOICFP:s kontor observerade jag min kontaktperson Akiko Sakaue. Alla observationer, utom den första som är återgiven i inledningen, är skrivna i resultatdelen under respektive rubrik där den passar in i sammanhanget och temat för avsnittet.

Birgitta Berg Wiklander skriver om Kvale och hans sätt att se på observationer i relation till intervjuer. Fältstudier och deltagande observationer kan ge en mer allsidig förståelse av vissa kulturella situationer än vad intervjuer kan bidra med (Berg Wiklander, 2005). Med hänsyn till detta anser jag att observationerna har gett min undersökning ett ytterligare perspektiv som varit användbart för min analys utöver ungdomarnas berättelser. Genom observationerna har jag med egna ögon kunnat ta del av den miljö japanska ungdomar vistas i vad gäller relationer och sexualitet.

I sin avhandling ”I en klass för sig” använde Fanny Ambjörnsson deltagande observationer då hon studerade tjejer från två klasser på en högstadieskola. Hon menar att det finns många fördelar med att använda sig av deltagande observationer då man undersöker ungdomskultur. Observationer öppnar möjligheter att få tillgång till kunskap som, till skillnad från utskrivna intervjuer, ofta är outtalad, svårformulerad eller rentav kroppslig (Ambjörnsson, 2003). Jag kan känna igen detta resonemang i vissa av mina observationer. T.ex. bygger observationen jag skriver om i inledningen främst på Mayokos både outtalade och uttalade nervositet och rädsla för sitt stundande graviditetstest. Däremot är en annan av mina observationer menad att

beskriva min egen upplevelse av fenomenet pornografi, det vill säga ingen person eller händelse.

Jag ville använda mig av en observerande metod då jag faktiskt befann mig i ett annat land i två veckor. Det var ett sätt för mig att ge läsaren en mer levande bild av japanska ungdomars verklighet i Tokyo. Dessa observationer skedde ibland medvetet, ibland omedvetet från min sida. Ofta var det inte förrän efter en specifik händelse som jag insåg att vad jag precis varit med om var en observation jag skulle kunna använda mig av i uppsatsen. Därför har jag inte suttit med ett block och penna och observerat olika situationer, ofta för att det var omöjligt att genomföra i de situationer som jag befann mig i. Istället har jag direkt då det funnits tillfälle efter händelsen, satt mig och skrivit ner händelseförloppet så som jag minns det.

4.3 Litteratursökning

Jag har framför allt använt mig av GUNDA:s sökmotor på Göteborgs universitet för att finna litteratur och material till uppsatsen. Jag har också tagit hjälp av min handledare Barbro Lennér Axelsson som har lånat ut böcker, rapporter, uppsatser och andra dokument till mig. Dessutom har jag fått hjälp att leta efter artiklar som berör mitt syfte genom de olika databaser som erbjuds genom Göteborgs universitetsbibliotek. Emellertid har artikelsökandet varit relativt framgångslöst. Det har varit svårt att hitta artiklar om Japan och sexualitet härifrån Sverige. Däremot har forskarna Margareta Forsberg, Lotta Löfgren-Mårstenson och Hans Olsson hjälpt mig och tipsat om användbara böcker och forskningsrapporter.

4.4 Urval

Här nedan kommer jag att beskriva de ungdomar jag har valt att intervjua, hur jag kom i kontakt med dem samt varför jag har valt ett snöbollsurval och inte någon annan form av urval.

4.4.1 Intervjupersonerna

Jag har totalt intervjuat tolv japanska äldre ungdomar. De fem första intervjupersonerna är japanska utbytesstudenter som studerar på olika institutioner i Göteborg och övriga sju är ungdomar som bor i Tokyo. Ungdomarna är mellan 21 och 26 år gamla, vilket är ett medvetet val från min sida. Från början tänkte jag intervjua japanska gymnasieelever, men när uppsatsens syfte klarnade insåg jag att det är bättre om intervjupersonerna är lite äldre och har kommit en bit ifrån sin tonårstid. Anledningen till detta är att då syftet är att få ungdomarna att tala om sexualitet, sexualundervisning och sexualupplysning i Japan tror jag att ungdomar i 20 årsåldern har fler erfarenheter av dessa ämnen än en gymnasieelev har. Jag tror också att det är lättare att granska och värdera sina upplevelser av skolans sexualundervisning objektivt om man kan se det från ett annat perspektiv, till skillnad från gymnasieelever som befinner sig mitt i sin skolgång.

4.4.2 Kontakt

Det har inte varit helt lätt att få kontakt med japanska ungdomar som kan engelska. Mycket tid och arbete har lagts på kommunikation mellan mig och de personer jag talat med och skrivit till för att knyta kontakter med ungdomarna som blev intervjuade. Utbytesstudenterna kom jag i kontakt med genom en japansk student på Göteborgs universitet som jag blev tipsad om av en lärare på institutionen för socialt arbete. Genom denna students kontakter kunde jag

senare intervjuar sammanlagt fem japanska utbytesstudenter i Göteborg innan jag reste till Tokyo i mars 2010.

I Tokyo gjorde jag senare sju intervjuer med japanska ungdomar. Tre av dessa var universitetsstudenter och fyra arbetade på olika förebyggande hälsoprojekt för ungdomar. Dessa sju kom jag dels i kontakt med genom en av de studenter jag intervjuade i Göteborg men också genom min kontaktperson Akiko Sakaue i Tokyo som jobbar på JOICFP (japanska RFSU:s internationella avdelning) samt en japansk psykoterapeut vid namn Ryukichi Kato som är min handledare Barbro Lennéer Axelsons kontakt. Anledningen till att jag fann Akiko Sakaue är att jag, återigen genom min handledare, kom i kontakt med Yuri Nakamura från IPPF:s Central Office i London. Yuri hjälpte mig därefter att kontakta Akiko som blev min kontaktperson i Tokyo.

4.4.3 Snöbollsurval

Jag har alltså valt att göra ett så kallat snöbollsurval (Larsson, 2005) i mitt val av intervjupersoner. Detta innebär att andra personer har tagit ansvar och tipsat om personer att intervjuas. Anledningen till detta är att jag inte talar japanska och att det var svårt att hitta japanska ungdomar som kunde tala engelska. Följaktligen har jag intervjuat alla de ungdomar som jag har fått tips om och som kan tala engelska.

4.5 Analys

Jag analyserar här min roll som intervjuare samt det system jag har utgått från i mina intervjuer.

4.5.1 Malmlätaren

Kvale och Brinkmann skriver om två metaforer som kan appliceras på intervjuaren, nämligen ”malmlätaren” och ”resenären”. Malmlätaren ser intervjuandet som en process där man *samlar in kunskap*, vilket kontrasterar med resenären som istället ser arbetet som en process som *konstruerar* kunskap (Kvale & Brinkmann, 2009). Om jag ska analysera min roll som intervjuare utifrån dessa begrepp är den nog mer lik en traditionell malmlätare än en postmodern resenär. Detta besvärar mig lite då jag trodde att mitt intervjuande mer skulle likna en resenärs metoder. Jag tycker om tanken med intervjuer som utforskande, konstruerade och samtalande med tonvikt på en berättelse som ska bli uppläst, så som resenären arbetar (Kvale & Brinkmann, 2009). Jag är inte heller säker på att det finns en sanning som man som intervjuare kan gräva fram och upptäcka utan att påverka intervjupersonen, så som en malmlätare gör (Kvale & Brinkmann, 2009). Däremot är jag relativt säker på att det är den senare inställningen jag har haft då jag genomfört mina intervjuer. Jag har sett min roll som intervjuare som någon som ska belysa japanska ungdomars subjektiva åsikter, de som inte har kommit till uttryck i någon stor utsträckning i tidigare forskning. Det betyder också att jag har utgått från att ungdomarnas åsikter och erfarenheter är något värdefullt och begravt som jag ska gräva fram och visa i ljuset. Inte helt olikt en malmlätare.

4.5.2 Abduktion

Vidare är det diskutabelt vilket förhållningssätt jag har använt mig av rent slutledningsmässigt i min uppsats. Man skulle kunna säga att jag analyserar min undersökning utifrån ett induktivt

system (Thomassen, 2007) då jag aldrig hade varit i Japan och aldrig hade talat med japanska ungdomar om varken sexualitet, sexualundervisning eller sexualupplysning innan jag gjorde min undersökning. På ett sätt gick jag ut helt blank i verkligheten och letade efter ungdomarnas ”sanning” genom observationer och intervjuer på vilka jag därefter kunde grunda mina teorier, likt en induktiv strategi (Thomassen, 2007). Vidare hade jag planerat att låta undersökningen vara baserad på empirism. Därför hade jag inte valt teorier innan jag reste till Japan. Jag hade istället skrivit intervjuguiden baserad på breda frågeställningar kring allt som rörde sexualitet, sexualundervisning och sexualupplysning med svensk forskning och eget arbete som sexualupplysare som bas. Jag ville att intervjupersonerna skulle få goda möjligheter att med egna ord och begrepp få beskriva sina upplevelser, vilket en induktivt präglad strategi är god för (Larsson, 2005).

Emellertid är jag medveten om att jag ägde en viss förförståelse i ämnet som jag tog förgiven inför uppsatsarbetet, nämligen; ”det existerar ett tabuliknande tillstånd kring ämnena sexualitet och sexualupplysning i Japan”. Denna förförståelse hade jag främst fått från min vän som bor i Tokyo som hade berättat om den rådande ungdomskulturen i Japan. Detta skulle kunna vara ett exempel på ett deduktivt tänkande från min sida när jag sedan samlade in min empiri då min teori om Japans sexualupplysning var ett påstående som jag antog vara sant och som jag först utgick från som sant (Thomassen, 2007). Faktum är att det framstår mer klart för mig nu i efterhand när jag skriver uppsatsen att jag har haft denna förförståelse innan jag reste. Jag tror att det kan ha påverkat mitt teoretiska perspektiv mer än jag trodde, vilket i sin tur kan ha gett riktning och fokus åt vilka frågor som skulle ställas i intervjuguiden, likt ett deduktivt system (Larsson, 2005).

Undersökningens analys genomförs därför utifrån ett abduktivt system där jag sammankopplar de förutnämnda systemen till något nytt. Sam Larsson menar att det blir allt vanligare i kvalitativ forskning att kombinera induktiva och deduktiva kunskapsvägar i samma studie (Larsson, 2005). Abduktionen kommer alltså att utgå från mitt empiriska material i form av intervjuerna och observationerna, men teoretiska moment kommer också att beaktas. Forskningsprocessen kommer alltså att varvas mellan teori och empiri där båda kommer att påverka varandra (Larsson, 2005).

Sammanfattningsvis så tror jag inte att det är möjligt att vara fri från förförståelse eller förmodanden när man undersöker något då alla har en historia och en bakgrund med sig. Därför inbillar jag mig inte heller att jag har varit totalt blank och öppen för det jag har fått tilldelat mig i intervjuerna och observationerna. Min förhoppning är dock att jag har kunnat vara mottaglig för vad jag har fått höra och se och att det ska kunna avspeglats i mina resultat och analyser.

4.6 Reliabilitet, Validitet, Generaliserbarhet

För att detta tema ska bli så tydligt som möjligt beskriver jag uppsatsens reliabilitet validitet och generaliserbarhet under enskilda rubriker.

4.6.1 Reliabilitet

Begreppet ”reliabilitet” avser ”både pålitliga resultat vid upprepade mätningar och skalans interna pålitlighet, dvs. om de items som ingår i skalan mäter samma egenskap” (Lilja, 2005:294). Reliabilitet behandlas alltså ofta i relation till frågan om ett resultat kan reproduceras av en annan forskare vid en annan tidpunkt. Det är viktigt att undersöka om

intervjupersonerna förändrar sina svar under en intervju och om de skulle ge olika svar till olika forskare (Kvale & Brinkmann, 2009).

Undersökningens reliabilitet påverkas av mitt val av informanter. Som jag nämnt tidigare var det svårt att hitta japanska ungdomar att intervjua som kunde tala engelska. De jag emellertid har intervjuat har i många fall rest mycket och det är vanligt att de har spenderat en viss tid som utbytesstudenter i ett annat land, t.ex. USA, Spanien eller Sverige. Detta är en anledning till att deras engelska varit bättre än vad som är normalt för en japansk ungdom i deras ålder. Att de har dessa erfarenheter av andra länder och kulturer kan också ha påverkat deras syn på Japan och japansk sexualitet då de kan jämföra sitt hemland med andra länder. Många av mina intervjupersoner uttryckte också detta genom att säga att de inte hade ”normala japanska åsikter” eller att om jag hade frågat någon annan hade jag fått ett annat svar. Detta anser jag vara anmärkningsvärt och viktigt att registrera då det berör uppsatsens reliabilitet. Däremot har jag under intervjutillfällena inte upplevt att intervjupersonerna förändrat sina svar under intervjun. Frågorna var alltid tydligt formulerade och intervjupersonerna frågade sällan vad jag menade med frågeformuleringarna.

4.6.2 Validitet

Begreppet ”validitet” avser ”skalans förmåga att mäta det man avser att mäta. En skala med låg reliabilitet har i allmänhet också låg validitet. Dessutom måste skalan fånga det fenomen man vill undersöka” (Lilja, 2005:294). Det betyder att uppsatsens riktighet och giltighet definieras av dess validitet (Kvale & Brinkmann, 2009).

Kvale och Brinkmann skriver att ingen form av framställning, skrivande eller rapportering är ”oskyldig”. De menar att all forskning är laddad med forskarens intressen och avsikter (Kvale & Brinkmann, 2009). Jag håller med om detta och anser att redan i mitt val av frågeställningar eller teorier har jag gjort vissa antaganden om de resultat jag kommer att få fram. Att välja de teorier jag har valt, t.ex. ”heteronormativitet” innebär också en begränsning i vad jag vill få fram för resultat och kan påverka uppsatsens validitet. Vidare bör nämnas att en av de tolv intervjuerna gjordes på ett café istället för ett avskilt rum. Jag uppfattade inte att detta berörde intervjupersonen eller att någon i rummet kunde höra vad vi talade om. Å andra sidan kan jag inte veta säkert om det påverkade materialet i intervjun negativt eller om intervjupersonen anpassade sina svar till den offentliga miljön. Det kan alltså ha påverkat validiteten i intervjupersonens svar att vi befann oss på en offentlig plats när vi gjorde vår intervju.

Däremot har jag reflekterat kring frågan om jag har mätt det jag avsett att mäta, dvs. om jag har undersökt japanska ungdomars uppfattningar om och erfarenheter av sexualitet, sexualundervisning och sexualupplysning. Min förhoppning är att svaret är ”ja” på denna fråga då jag alltid har haft som intention att ha ungdomarnas berättelser och erfarenheter i centrum och belysa detta genom många citat. Dessutom har jag använt mig av många frågor i intervjuguiden då de områden jag mäter genom ungdomarna är breda och kräver omfattande frågeformuleringar. Antalet frågor har alltså varit en medveten strategi från min sida att öka validiteten på mitt arbete.

4.6.3 Generaliserbarhet

Då undersökningen skulle kunna göras under en kort period och eftersom jag endast befann mig i Tokyo i två veckor har jag inte haft möjlighet att göra ett urval på så många ungdomar

att en kvantitativ, generaliserbar studie skulle kunna vara möjlig (Larsson, 2005). Mitt syfte är inte heller att generalisera utan jag kan endast hävda någonting om vad dessa tio japanska ungdomar, vars svar jag använde mig av, anser om sexualitet, sexualundervisning och sexualupplysning i Japan.

Dessutom tror jag att det spelar roll för generaliserbarheten att hälften av de intervjupersoner jag intervjuade i Japan har en bakgrund i sexualupplysningsfrågor och arbetar aktivt med detta mot ungdomar. Jag är säker på att deras erfarenheter påverkade de svar jag fick då dessa personer har professionella erfarenheter av sexualitetsfrågor till skillnad från de universitetsstudenter jag också har intervjuat.

4.7 Begränsningar

Jag är medveten om att det är en begränsning att jag framför allt har intervjuat japanska ungdomar som kommer från en storstad, då majoriteten av ungdomarna jag intervjuade både i Japan och i Sverige var från japanska stora städer. Det är troligt att resultatet skulle kunna bli annorlunda om jag hade möjlighet att intervjua fler ungdomar från småstäder eller byar. Detta har dock varit omöjligt att genomföra under den korta tid som står till förfogande för uppsatsskrivandet.

Jag är också medveten om att det är en begränsning att jag inte kan japanska och därför har varit tvungen att göra intervjuerna på engelska. På grund av detta har jag valt att göra intervjuerna med japanska ungdomar som kan engelska, vilket också kan ses som en begränsning. Som jag skrev under rubriken "reliabilitet" har de flesta av mina intervjupersoner spenderat relativt lång tid utomlands vilket de själva ansåg som det största skälet till att de talade bättre engelska än andra jämnåriga japaner. Relaterat till detta berättade många att resan hade färgat dem i hur de såg på världen och sitt eget hemland. De menade att de kunde jämföra Japan och japanska värderingar med andra länder på ett annorlunda sätt än många som de kände. Det förekom även att ungdomarna sa att de inte hade "normala japanska åsikter", vilket också kan ses som en begränsning i sig. Dessutom är det möjligt och också troligt att jag skulle få delvis annorlunda och förmodligen mer välformulerade svar om intervjuerna gjordes på intervjupersonernas modersmål.

Emellertid har det varit ett medvetet val från min sida att inte göra intervjuer med en tolk som kunnat tolka japanska till engelska. För det första kan jag faktiskt vara säker på att det är ungdomarnas ord jag använder i mina citat i resultatkapitlet när intervjuerna gjorts på engelska. En tolks uppgift är just att tolka ord och meningar. Jag skulle aldrig då kunna vara helt säker på att tolken inte har missförstått eller feltolkat vad mina intervjupersoner berättade om de svarade på japanska. För det andra undersöker jag ett relativt känsligt ämne som sexualitet. Under handledning av Barbro Lennéer Axelsson har jag av hennes erfarenheter fått reda på att det händer att tolkar kan ändra på svar om de anser att svaret är för kontroversiellt eller inkorrekt i sexualitetsfrågor. Om jag ändå hade använt mig av en tolk hade jag i så fall behövt vara säker på att personen i fråga var mycket komfortabel med ämnet sexualitet. Dessutom har jag funderat på fördelsaspekten i att jag inte kunde japanska då jag i intervjutillfället har varit en så kallad "outsider". Det kan ha varit lättare att tala med mig om känsliga ämnen som sexualitet då jag var en främling som inte delade samma kulturella bakgrund och förväntade mig vissa svar från ungdomarna. Det är alltså min förhoppning att mitt språkval inte bara har varit en begränsning utan också en fördel.

Att kvalitén på de två intervjuer jag inte använder mig av är bristande är på vissa sätt mitt fel då jag dels inte försäkrat mig om att alla intervjupersoner talar tillräckligt bra engelska och dels också kan ha formulerat frågor på ett sätt som gjort att det var svårt att svara för intervjupersonerna som inte talade så bra engelska. En annan förklaringsmodell är att de två intervjupersonerna var mer besvärade än de andra att tala om ämnet, vilket är en annan form av begränsning men också ett resultat i sig.

Eftersom undersökningen görs med japanska ungdomar angående deras möjligheter till information om sexualupplysning blir också följden att jag berör japanska skolors inställning till sexualundervisning. Detta är dock endast en konsekvens av min undersökning som riktar sig till ungdomarna, och inte mitt syfte eller främsta intention.

4.8 Etiska överväganden

Sam Larsson skriver att det är viktigt att göra noggranna etiska överväganden i en kvalitativ undersökning när intervjupersoner är huvudkällan till empiri eftersom informationen som ges ofta är känslig och högst privat (Larsson, 2005). I det här kapitlet kommer jag därför att skriva om två av de etiska riktlinjer som Larsson tar upp relaterat till kvalitativa intervjuer, nämligen ”det informerade samtycket”, och ”konfidentialitet”. Utöver detta skriver jag om de etiska överväganden jag gjort angående de observationer jag gjorde i Tokyo.

4.8.1 Det informerade samtycket

Det informerade samtycket innebär att intervjupersonerna har blivit informerade om det allmänna syftet till undersökningen samt vilka fördelar och risker som kan vara relevanta för deltagandet i studien. Dessutom bör intervjupersonerna veta att deltagandet är frivilligt och att de när som helst kan avbryta intervjun (Larsson, 2005/Kvale & Brinkmann, 2009). Mina steg mot ett informerat samtycke har tagit sig uttryck i det inbjudningsbrev som skickades till varje intervjuperson efter att de hade godkänt att vara med i intervjun (se bilaga 1). I brevet beskrev jag kortfattat syftet med undersökningen men jag försökte att inte ge för detaljerad information då jag inte ville motverka intervjupersonernas spontana åsikter om ämnet i intervjuerna (Kvale & Brinkmann, 2009). Vidare lästes en text upp av mig inför varje intervju där jag bland annat förklarade frivilligheten:

You can pause or cancel this interview whenever you like and you are absolutely free to only answer the questions you prefer to answer in the interview.

Kvale och Brinkmann skriver att deltagarnas möjlighet att få tillgång till utskrifter samt det slutgiltiga resultatet är del av det informerade samtycket (Kvale & Brinkmann, 2009). Jag har dessvärre inte haft möjlighet att varken låta alla intervjupersoner godkänna utskrifter eller läsa min uppsats. Anledningen till att de inte har kunnat godkänna de citat jag använder är tidsbrist då jag inte haft möjlighet rent tidsmässigt att per e-post kontakta alla intervjupersoner igen. Anledningen till att ungdomarna inte kan få möjlighet att läsa uppsatsen är att jag skriver på svenska. Tidsbrist är också anledningen till valet att skriva på svenska då det skulle ta betydligt längre tid att skriva uppsatsen på engelska. Detta är dock något jag har reflekterat över väldigt mycket då vissa av intervjupersonerna samt Akiko Sakaue, min kontaktperson i Japan, var nyfikna på vad mitt resultat skulle bli. Jag överväger därför att få uppsatsen översatt i sin helhet till engelska så att jag kan skicka den till de personer som är involverade i tillkomsten av denna undersökning. Ett annat alternativ är också att skriva en sammanfattande artikel av uppsatsen som kan skickas till alla inblandade parter i Japan.

4.8.2 Konfidentialitet

Konfidentialitet i kvalitativa intervjusammanhang innebär att den personliga information som intervjupersonen beskriver för undersökaren inte redovisas på ett sätt som gör att identiteten på intervjupersonen avslöjas. Om man som undersökare kommer att publicera material som möjligtvis kan vara identifierbart av andra bör intervjupersonen som avses kontaktas för att godkänna citatet (Larsson, 2005/Kvale & Brinkmann, 2009). Utöver det kan också ändringar göras i texten av intervjupersonens karaktäristiska ord och uttryck (Larsson, 2005). För att informera om konfidentialiteten läste jag upp nedanstående text inför varje intervjutillfälle, tillsammans med texten som relaterar till intervjupersonernas informerade samtycke:

The information you tell me today is strictly confidential and you will be completely anonymous in the outcome of these results. To maintain your privacy, I will not mention your name or write anything that might lead to clues about who you are in the text.

Jag har dessutom bytt ut namnen på alla intervjupersoner till vanliga japanska namn för att värna om intervjupersonernas identitet. Dessutom har jag valt att inte skriva vid vilket universitet jag befinner mig i observationen med Mayoko. Däremot har jag inte upplevt behov av att ändra meningsbyggnader eller något annat i citaten då intervjupersonernas anonymitet är tillräckligt säkrad.

4.8.3 Observationsetik

Jag har funderat mycket över etiken i mina observationer. Som jag skrev tidigare har de alla varit deltagande och inneburit att jag har medverkat som aktör vid alla fyra tillfällena. Inget av tillfällena var heller planerade som observationer utan kom till i efterhand då jag analyserade vad jag hade varit med om. Jag har alltså inte gett mig tillkänna som observatör, vilket kan kritiseras som oetiskt i viss mening. Birgitta Berg Wikander (2005) skriver att det är viktigt att förbereda sig på vad som ska observeras och jag förstår nu i efterhand att jag förmodligen borde ha förberett mig mer inför de observationer jag gjorde. Däremot är jag inte säker på att observationerna skulle ha blivit likadana om de hade varit uppenbarade. Jag anser att ingen vidare har kommit till skada i på grund av att jag använder observationerna i resultatet av denna undersökning.

5 TEORI

Jag har valt att använda mig av teorierna *sexualitet som en social konstruktion*, *sexuella script* samt *heteronormativitet* i min analys. Jag anser att dessa teorier har en relevans och är viktiga, grundläggande teman för mitt forskningsområde då alla tre berör sexualitet på olika sätt utifrån liknande perspektiv. Här nedan förklarar jag teorierna i sin korthet. Jag återkommer till dem i olika analysavsnitt.

5.1 Sexualitet som en social konstruktion

Det finns många sätt att förstå och förhålla sig till sexualitet, sexualundervisning och sexualupplysning. I den samhällsvetenskapliga forskningen dominerar ofta det konstruktivistiska perspektivet där man ser på sexualitet som något människor gör och skapar

i samspel med varandra. Om sexualitet kan skapas, kan den också skapas om igen, vilket betyder att den är föränderlig och i ständig rörelse i förhållande till andra enheter i livet (Forsberg, 2005).

Forskare inom socialkonstruktionismen menar att alla slags fenomen är beroende av tid, kultur och socialt sammanhang. När det gäller sexualiteter ställs ofta konstruktionismen i motsats till essentialismen där diskussionen är centrerad kring om det finns en "sanning" eller om det vi uppfattar som en sanning är en social konstruktion (Tikkanen, 2003). Ronny Tikkanen utgår från, i sin avhandling "Risky business – en sociosexuell studie av män som har sex med män", att sexuella handlingar får en mening i och genom ett socialt sammanhang. Han skriver om forskarna Berger och Luckman som lyfter sexualiteten som "ett tydligt exempel på individens formbarhet och mottaglighet för social och kulturell påverkan" (Tikkanen, 2003:3)

Margareta Forsberg skriver i sin avhandling "Brunetter och blondiner" att även om något är en konstruktion som är möjlig att i teorin kunna dekonstruera, är det svårare att i praktiken förändra eller ens upptäcka den. Hon menar att sexualitet som fenomen har skapats i generationer och har funnits så pass länge att människor hellre uppfattar det som essentiella sanningar mer än som skapade förhållningssätt. Hon nämner Foucault som en klassisk forskare i detta ämne. Däremot menar Forsberg att det faktiskt har skett stora förändringar i vår syn på sexualitet över tid som visar att utvecklingen inte står stilla som vi ibland kan lockas att tro (Forsberg, 2005).

Nils Hammarén skriver också om sexualitet som en social konstruktion i sin avhandling "Förorten i huvudet". Han menar att sexuella och könade identiteter iscensätts hela tiden genom handlingar, tal eller kroppsspråk. T.ex. ges en mening till handlingar i talet där kön och sexualiteter upprättas som en effekt av vad man säger, det vill säga som ett socialt samspel (Hammarén, 2008). Hammarén nämner bland andra Judith Butler som viktig för användandet av genusbegrepp i forskning kring sexualitet som en social konstruktion (Hammarén, 2008).

Sammanfattningsvis betyder ett konstruktionistiskt perspektiv på sexualitet att *hur* människan kommer att agera sexuellt inte är bestämt från födseln utan flickor och pojkar *blir* sexuella. Flickor och pojkar blir alltså sexuella aktörer i ett samspel med andra och med sig själv, och detta görande pågår hela livet. Det går alltså inte att beskriva ett universellt sätt att förstå människors sexualitet på, enligt denna teori. Begrepp och praktik kommer alltid att förändras över tid (Berg, 2009).

5.2 Sexuella script

John Gagnon och William Simon är två amerikanska sociologer som utvecklade teorin om sexuella script på 1970-talet. I denna teori används metaforen "manuskript" för att beskriva förhållanden och förutsättningar för människors sexualitet. Dessa sexuella script är inte beständiga utan formas hela livet och visar vad som är acceptabelt för människor beroende på t.ex. ålder, kön eller etnisk tillhörighet (Gagnon & Simon, 1973/Löfgren-Mårtenson, 2009). Vidare bygger teorin på att det är i samspel med andra som människor lär sig vad som är acceptabelt och hur man förväntas agera som sexuell varelse. Scripten berättar alltså hur, när, var och med vem eller vilka sexualiteten bör visas och uttryckas i det samhälle vi lever i (Gagnon & Simon, 1973/Löfgren-Mårtenson, 2009).

Ronny Tikkanen använder sexuella script som en förklaringsmodell i sin avhandling. Han förklarar teorin med att det finns sexuella spelregler och att det är dessa som är de sexuella scripten. Spelreglerna verkar normerande på individers sexuella handlingar och det också finns en slags förutsägbarhet i hur människor kommer att agera i olika sexuella situationer (Tikkanen, 2003). Vidare ger scripten instruktioner till människor i hur de förväntas agera och uppleva nämnda situationer. Scripten kan ses som överenskommelser om sexuella handlingars innebörder och begränsningar (Tikkanen, 2008).

Sexuella script kan existera på många nivåer, men den mest tydliga är kanske den sociokulturella. Den kulturella nivån visar på vilka normer och värderingar som existerar i ett samhälle. I Sverige har vi t.ex. en "kärleksideologi" där sexuella handlingar ses som ett uttryck för kärlek. Den heterosexuella normen kan också ses som typisk för det svenska samhället och än mer världen över. Dessa normer kan variera beroende på olika samhällen och deras värderingar relaterat till sexualitet (Tikkanen, 2003). Förutom den kulturella eller sociala nivån för sociala script, talar Gagnon och Simon om mellanmännsliga och individuella script. Mellanmännsliga script beskriver mönster som sker på gruppnivå, t.ex. ungdomars sexvanor, medan individuella script sker både i relation till de andra nivåerna, men också mer individuellt som i frågan "vad tänder jag på?" (Gagnon & Simon, 1973/Berg, 2009).

5.3 Heteronormativitet

Heteronormativitet är ett begrepp som vuxit ur teorin om sexualitet som en social konstruktion. Begreppet pekar på övertygelsen att man bör tända på, bli kär i och leva med en person av motsatt kön i ett samhälle för att vara normal och att det finns regler för vad som är manligt och kvinnligt. Detta förhållningssätt till sexualitet har präglat de flesta samhällen men ifrågasätts nu av många och ses inte som riktigt lika självklart i dag (Frisén, 2006).

För att fördjupa innebörden av begreppet skriver Nils Hammarén att heteronormativitet är de "institutioner, lagar, handlingar, relationer och strukturer som framställer och reproducerar heterosexualitet som något enhetligt, naturligt och allomfattande" (Hammarén, 2008:217). Han skriver vidare att hela samhällskollektivet är de som bestämmer var gränserna dras för vad som är accepterat, heterosexuellt beteende och att dessa beteenden kan uttryckas och praktiseras mer eller mer omedvetet (Hammarén, 2008).

Hammarén nämner också att det arbete som feminister har lagt på att uppmärksamma olikheter mellan kön kan jämföras med det arbete queerteoretiker gör för att visa på att sexualiteter har hierarkiska drag. I denna hierarki sätter heterosexualiteten en mer eller mindre oproblematiserad norm i de flesta samhällen idag. Normen sätter i sin tur gränser för människors sexualitet, men också för deras sexuella identitet (Hammarén, 2008).

Heteronormativitet kan se ut på olika sätt, beroende på tid och plats. Fanny Ambjörnsson skriver att ett exempel från Sverige på slutet av 1970-talet är att homosexualitet fortfarande sågs som en sjukdom. Idag menar hon att heteronormativitet tar sig uttryck t.ex. i att hatbrott mot HBT-personer ökar eller att insemination sedan 2005 endast är tillåtet för människor som lever tvåsamt, vilket utesluter ensamstående föräldrar (Ambjörnsson, 2006). När man talar om heteronormativitet är det alltså inte enskilda människors sexuella handlingar som är intressant att undersöka utan normsystemet, det system som premierar ett sätt att leva och organisera livet (Ambjörnsson, 2006).

Nils Hammarén och Thomas Johansson menar att det inte endast är homosexuella individer som drabbas av den heteronormativa ordningen, utan också personer som identifierar sig som

heterosexuella. T.ex. menar de att det finns män som upplever förtryck relaterat till deras maskulinitet om de inte betar sig på ett visst heterosexuellt, manligt sätt (Hammarén & Johansson, 2009).

6. RESULTAT OCH ANALYS

Mina analysteman är knutna till mina frågeställningar, d.v.s. ungdomarnas uppfattningar och erfarenheter om *sexualitet*, *sexualundervisning* och *sexualupplysning* i Japan. Under dessa rubriker har jag utvecklat specifika teman som ungdomarna själva talade mycket om under intervjutillfällena och som jag tyckte var mest relevanta för undersökningen. Svar till alla intervjufrågor från frågeguiden (bilaga 2) är inte representerade. En anledning till det är att jag ställde över 50 frågor till ungdomarna och att presentera svar till alla dessa hade varit en övermäktig uppgift. Vidare är ungdomarnas *uppfattningar* om sexualitet, sexualupplysning och sexualundervisning är alltid förekommande men ungdomarnas *erfarenheter* redovisas framför allt i temana för sexualundervisning och sexualupplysning. När jag letade efter ungdomar att intervjua var ett av löftena till dem att jag inte skulle fråga allt för privata frågor som t.ex. rörde deras sexliv eller sexualdebut. Liknande personliga frågor passar t.ex. bättre i en anonym enkätundersökning där det inte är lika känsligt att ge forskaren sådana svar. Däremot inkluderar jag i viss mån intervjupersonernas erfarenheter om sexualitet, speciellt under rubriken ”offentliga uttryck för sexualitet”.

Temana består av citat från intervjuerna samt korta observationer som anknyter till ämnet. Eftersom engelskan ofta är bristfällig i citaten översätter jag för tydlighets skull vissa citat till svenska trots att det innebär viss upprepning i texten. Jag har ett stort antal citat för att läsaren ska få del av ungdomarnas röster direkt i så stor utsträckning som möjligt samt kunna bilda sig en egen uppfattning av vad de har sagt och hur jag analyserar. Analyserna är skrivna direkt efter varje tema i delen om sexualitet och sammanfattas i två bredare analyser i delarna om sexualundervisning och sexualupplysning. Jag har beslutat att göra så då jag anser att sexualundervisning och sexualupplysning är mer konkreta begrepp än sexualitet. Mina valda teman som t.ex. ”otillräcklig kunskap” och ”lärares påverkan” har en mer tydlig koppling än t.ex. ”aborter” och ”offentliga uttryck för sexualitet” har. Jag tror alltså att en sammanhängande analys under temat sexualitet skulle uppfattas som förvirrande och otydlig. Jag använder mig av den tidigare forskning som presenteras i ett enskilt kapitel samt teorierna *sexualitet som en social konstruktion*, *sexuella script* samt *heteronormativitet* för att analysera citaten.

Jag har valt att byta ut namnen på mina informanter och kalla dem för pseudonymer. Dessa är de fingerade namnen på personerna som beskrivs i resultatdelen:

Tjejer: **Keiko, Akemi, Takae, Asami** och **Hideko**

Killar: **Yusuke, Jun, Kenichi, Toru** och **Taiki**

Eftersom japanska namn är ovanliga i Sverige har jag skrivit ett *t* eller ett *k* framför varje namn när jag presenterar citaten i förhoppningen om att det underlättar för läsaren att förstå vem som säger vad.

6.1 Sexualitet i Japan

Då min första frågeställning för uppsatsen är: *Vad har japanska ungdomar för uppfattningar och erfarenheter om sexualitet?* känns det naturligt att börja resultatdelen med utsagor från

ungdomarna rörande sexualitet. De teman jag har valt att inkludera är ”offentlig sexualitet i Japan”, ”homosexualitet”, ”tjejer och killars sexualitet”, ”oskuld” och ”aborter”. Jag har valt dessa teman p.g.a. att det var de som upptog vår tid mest under intervjutillfällena och som ungdomarna talade mest om. En observation finns också under temat ”offentliga uttryck för sexualitet” som inleder kapitlet. Direkt efter varje tema analyserar jag de citat och den observation som förekommer i kapitlet.

6.1.1 Offentliga uttryck för sexualitet

27/3 2010 lördag eftermiddag, Yoyugiparken, Tokyo

Jag och tio andra studenter sitter på en blå plastpresenning i en park full med människor. Det är vår och vi firar att körsbärsträden blommar. Många japaner i Tokyo åker till Yoyugiparken vid den här tiden på året och dricker öl och vin och har med sig mat ut. Hela parken är full med blå presenningar där folk sitter och pratar. Jag tycker att stämningen känns god trots det vårkalla vädret och runt oss hörs ett sorl av röster från alla människor i parken.

Bredvid vår presenning sitter två killar och en tjej i vad jag gissar är 20-årsåldern på en egen presenning. De har blivit väldigt berusade, skrattar och slänger sig om vartannat på gräset och på varandra. De har gräs i håret och byxorna har blivit jordiga. Både killarna och tjejen håller om varandra och tar på varandras rumpor och lår. Tjejen uppträder ibland så berusad att hon inte kan stå upp. Jag sneglar då och då åt deras håll och det gör den japanska tjejen som jag sitter bredvid också. Hon är också i 20-årsåldern, gissar jag. Tjejen höjer på ögonbrynen och säger till mig på engelska ”det där är väldigt ovanligt att se i Japan. Jag skäms för dem. Jag skäms för att de är japaner”.

Jag frågade alltid intervjupersonerna vad som är okej att uttrycka öppet i Japan relaterat till sexualitet. De intervjupersoner som var utbytesstudenter i Sverige fick också svara på frågan om de kunde se skillnader eller likheter i Sverige jämfört med Japan i linje med detta tema. Nästan alla intervjupersoner svarade att det råder en mycket strikt syn på vilka uttryck för intimitet eller vilka handlingar som är accepterat att visa i offentligheten. De menade att det t.ex. är ovanligt att se människor kyssas eller kramas offentligt i Japan. De flesta sade att man inte gör någonting fysiskt när man möter en person som man tycker om offentligt. Snarare visar man respekt för andra genom att inte fysiskt visa sin närhet till den andra personen.

t Takae: Kissing? No. Hugging? No. Shaking hands? Yeah shaking hands. /.../ In Japan there is no culture and there is no custom to touching and hugging. It's so special I think. So I think having sex is also becomes so special. And it's a problem.

Då vissa av mina intervjupersoner var japanska utbytesstudenter i Sverige hade jag möjlighet att fråga dem om likheter och skillnader mellan de två länderna. Två intervjupersoner som jag intervjuade i Sverige jämförde offentlig intimitet i Sverige med Japan. De kom fram till att Sverige som land har en mer öppen inställning till offentliga uttryck för sexualitet. T.ex. ansåg de att det är vanligare att se människor kyssas offentligt i Sverige än i Japan.

t Akemi: That's a weird thing in Sweden for me. /.../ That's totally common in Sweden while in Japan even holding hands is a bit like "oh this is public, I don't really want to!"/.../

Sexuality should be a privacy somehow in Japan because it makes other people uncomfortable.

En intervjuperson hade studerat i USA och Spanien där han blev van vid att ha fysisk kontakt med sina vänner. Han jämförde offentlig beröring i Japan med andra länder och anser att det finns stora skillnader i hur människor interagerar med varandra i olika kulturer. När han mötte sina vänner i Japan igen kände han en skillnad i bemötandet och saknade den fysiska kontakten han hade haft med sina vänner i andra länder.

k Kenichi: ... it was part of the culture so I accepted it and I liked it. But when I came back to Japan I never do it. /.../ And I feel less attachment to my friends in Japan. Because hugging and kissing kind of, I felt attachment to them.

En av mina intervjupersoner berättade att hon är bisexuell. Hon beskrev offentliga uttryck av sexualitet från sitt perspektiv och berättade om relationen hon har till sin flickvän. Asami menade att hon känner sig iakttagen av andra om hon offentligt och fysiskt visar att de är tillsammans. Detta är ett exempel på vår dialog.

Erika: *Would you hug and kiss your girlfriend on the street?*

t Asami: *Yeah but many people look at us.*

Erika: *Really?*

t Asami: *Mm.*

Erika: *How do you feel about that?*

t Asami: *It's a good thing! Many kinds of people exist in the society and people should know!* (skrattar)

De flesta av mina intervjupersoner ansåg att det var negativt att det existerar en strikt syn på vilka uttryck för intimitet eller vilka handlingar som är accepterat att visa offentligt i Japan. Vissa menade att det kan ses som ett problem att sexualitet blir något som man inte får visa eller tala om då det hör ihop med personers identitet. Yusuke, vars åsikter skiljer sig från deras, tyckte däremot att det var positivt att det fanns regler för vad som är accepterat att visa och tala om offentligt. Han menade att det kan ses som artig och respektfullt att inte tala om sexualitet eller fysiskt beröra någon annan av hänsyn till andra och använde orden "good culture" för att beskriva vad han menade.

6.1.1.1 Analys av offentliga uttryck för sexualitet

De citat jag har valt att inkludera visar på en samstämmig uppfattning mellan mina intervjupersoner där alla på olika sätt intygar att Japan har en strikt syn på offentliga uttryck för sexualitet. De verifierar att det är ovanligt att människor berör varandra på annat sätt än handskakningar i offentliga miljöer. Vissa kan dessutom jämföra den kultur som finns i Japan relaterat till intimitet med andra länders kulturer, vilket stärker enigheten i uttalandena om hur människor interagerar i Japan.

Jag analyserar detta tema med hjälp av sexuella script som teori utifrån en kulturell nivå, vilket visar på vilka normer och värderingar som existerar i ett samhälle relaterat till sexuella beteenden (Gagnon & Simon, 1973/Tikkanen, 2003). Några av de tydligaste citaten som visar på normer och värderingar i Japan tycker jag framförallt är de där Japan jämförs med Sverige. För det första menar de intervjupersoner med erfarenheter härifrån att Sverige har vissa normer där det t.ex. är okej att kyssas vart som helst. För det andra poängterar de att Japan

också har sexuella värderingar och normer med starka restriktioner för offentlig beröring. En av killarna ger också exempel på andra länders normer för beröring. Han ansåg själv att det var okej att krama sina vänner i USA och Spanien, men inte i Japan. Att fysiska, offentliga uttryck påverkar relationer märks också i hans citat när han säger att han kände en närhet till sina vänner i USA och Spanien på ett annorlunda sätt än han känner till sina japanska vänner. Följaktligen kan synen på normer och värderingar av sexualitet därmed också konstruera och påverka relationer mellan människor.

Takae väljer själv att använda fraserna *"there is no culture"* och *"there is no custom"* till hur japaner visar sexualitet öppet. Yusuke använder också frasen *"good culture"* när han beskriver den japanska inställningen till offentlig sexualitet. Det tycker jag är ett tydligt exempel på att dessa normer faller in under en kulturell nivå enligt scriptteorin (Tikkanen, 2003).

Sexuella script visar också på vilka sexuella beteenden som är acceptabla för individer och inte bara ur ett samhällsperspektiv (Gagnon & Simon, 1973/Löfgren-Mårtenson, 2009) som jag nämnde i början av kapitlet. Jag anser att det individuella perspektivet är ett starkt centralt tema i citaten. T.ex. menar Asami att folk granskar henne och hennes flickvän när de kysser varandra offentligt. Hon säger också att folk borde veta att det finns "många olika sorters människor" i landet, vilket jag tolkar som en protest och en motreaktion på att det egentligen inte är accepterat att visa ett homosexuellt förhållande öppet i Japan. Jag är medveten om att det i Sverige inte heller alltid är okomplicerat att i ett homosexuellt förhållande öppet demonstrera sin kärlek, men det är inte det jag undersöker i mitt uppsatsarbete. Vidare ger min observation också en tydlig bild av ett tillfälle där en person (den japanska tjejen som satt bredvid mig) berättar att vissa beteenden inte är önskvärda i Japan, då hon skäms för att de berusade ungdomarna är japaner. De bryter således mot ett av de japanska "scripten". Slutligen visar observationen som är med i inledningen också ett exempel på offentlighet och vilka script som är accepterade. Jag skriver att jag spontant kramar Mayoko när vi skiljs åt, "trots att jag vet att japaner inte brukar kramas". Jag har alltså själv upplevt känslan av att genomföra en fysisk handling som inte är helt accepterad eller sedvanlig i Japan, det vill säga att bryta mot ett av de japanska scripten.

6.1.2 Heteronormativitet och homosexualitet

Detta tema har jag valt att kalla för "heteronormativitet och homosexualitet". Anledningen till det är att jag använder mig av heteronormativitet i analysen samt att konkreta frågor om homosexualitet i Japan ställdes i intervjuerna. Frågan kunde därifrån utvecklas och innefatta också HBT-frågor, ett begrepp som innefattar homosexualitet, bisexualitet och transsexualitet.

När jag frågade om homosexualitet i Japan fick jag varierade svar. En av killarna som jag intervjuade i Sverige trodde inte att det fanns så många homosexuella människor eller personer med en annan sexuell läggning än en heterosexuell i Japan. Han upplevde att det är väldigt ovanligt med homosexualitet i Japan jämfört med Sverige där det är mer vanligt.

*k Yusuke: I think there are not so many people who are homosexual in Japan. So ... I think we ... we don't talk about it ... so much.
I mean I was surprised when I came here. There are many people who are homosexual in Sweden. But in Japan it's really uncommon.*

Yusukes uppfattning delas inte av de andra intervjupersonerna men många trodde att det är svårt att visa öppet att man är homosexuell, eller har en annan läggning än heterosexuell, i Japan. Kenichi och Takae berättade t.ex. om homosexuella vänner som har väldigt svårt att visa sin sexuella identitet öppet i Japan. Kenichi sade att ämnet kändes som ett *"prohibited issue"* att tala om i Japan än i USA där han också hade vänner som var homosexuella.

När jag frågade om varför det är så svårt att visa en annan sexualitet än heterosexualitet öppet i Japan berättade Toru att det finns en föreställning i Japan om att homosexuella människor borde vara *"condemned people"* vilket försvårar för de personer som avviker från normen. Takae benämnde vidare Japan som ett *"closed society"*, speciellt på landsorten där förändring sker långsamt och där människor inte är vana vid homosexualitet.

Keiko försökte också förklara varför homosexualitet eller annan form av sexualitet än heterosexualitet är svår att visa eller tala om i Japan. Hon beskriver situationen utifrån problemet kring tystnaden och ovilligheten att tala om andra former av sexualitet.

t Keiko: We never seriously talk about it. That's it. And we ... transsexuals or homosexual people they ... they themselves don't talk about it I think. We know that they are ... they are there and I think that they are accepted but ... they don't talk about it. I mean maybe we don't give them chance to talk about it. And we can ... we have to have space for acceptance if they are willing to talk. But teachers don't talk about it. Not at school, not at home not at ... anywhere.

En av mina intervjupersoner berättade för mig att hon är transsexuell och att hon fick många chanser att fundera över sin sexualitet i Kanada när hon studerade där en kort period. Hon menade att Japan inte är ett öppet samhälle där man kan reflektera över sin sexualitet på samma sätt som man kan i andra länder. Så här såg en del av vår dialog ut:

t Hideko: That experience made me realize my sexuality and to keep thinking. But ... my mother and father didn't have that chance or ... our age maybe ... don't have opportunity. Maybe not everyone have that chance. /.../ I went to Canada and got opportunity but maybe Japan is not a good environment to think about sexuality.

Erika: *You don't think Japan is a good country for thinking about sexuality?*

t Hideko: No. (skrattar) No information and parents don't know about that.

Avslutningsvis berättade två av informanterna om förändring av synen på HBT-frågor i Japan. Keiko la stor vikt vid kunskapens betydelse och att oavsett om människor i Japan vill acceptera andra typer av sexualiteter än heterosexualitet så behöver de *känna till* dem. Hon menade att förändring alltid är svårt att genomföra men att kunskapen om olika människor är lösningen för att någonting ska hända.

Asami beskrev också förändringsprocesser som tröga och att en medial anstormning på ämnet ibland kan göra så att diskriminering bland homosexuella ökar. Därför trodde hon att det inte kommer att ske någon stor förändring i Japan på lång tid. Däremot trodde hon att en långsam och naturlig förändring var att föredra.

t Asami: If the media deal with sexuality as a general issue ... sometimes discrimination becomes more pushy, strong, strong. So natural, general changing is the best. So ... in this way ... a big change ... is not gonna happen really soon. But general, naturally. Step by step.

6.1.2.1 Analys av heteronormativitet och homosexualitet

Rätten att uttrycka den sexuella orientering man vill är en viktig fråga och en kamp för denna rättighet pågår över hela världen. Japan har historiskt sett haft en tolerant och öppen inställning till homosexualitet vilket går att finna i breda delar av samhället. I slutet på 1800-talet ändrades däremot denna attityd i samband med moderniseringen av landet och inflytandet från västerlandet. Homosexualitet är inte illegalt men det finns inte heller lagar som skyddar HBT-personers rättigheter i Japan. Ofta gör sociala normer och rädsla för diskriminering att dessa personer inte talar öppet om sin läggning eller rapporterar kränkningar (Utrikesdepartementet, 2007).

Homosexualitet och heteronormativitet var ett tema som ungdomarna hade mångsidiga svar till. I likhet med temat ”offentliga uttryck för sexualitet” benämner många det starka tabu som tycks existera kring homosexualitet i Japan. Detta tabu är en effekt av en stark kulturell heteronormativitet som är något som bryter mot den sexuella normen. Jag anser att det är denna norm som färgar en av intervjupersonerna så pass mycket att han inte tror att det finns speciellt många homosexuella människor i Japan.

Heteronormativitet bygger på en övertygelse om att man bör tända på, bli kär och leva med en person av det motsatta könet (Frisén, 2006). Denna övertygelse främjar de heterosexuella och drar också gränser och sätter hierarkier för människors sexuella identitet (Hammarén, 2008/ Ambjörnsson, 2006). Sådana gränser tycker jag mig känna igen i citaten från intervjupersonerna. T.ex. säger Takae att Japan är ett ”*closed society*” där människor inte talar om homosexualitet. Kenichi nämner också dessa gränser då han jämför sin tid i USA med Japan. Han menar att homosexualitet är ett ”förbjudet ämne” att tala om i Japan.

Det nämns också att det finns en föreställning i Japan om att homosexuella borde vara ”*condemned people*”, alltså fördömda människor. Detta tycker jag också tydligt visar på de hierarkier heterosexuella personer sätter för homosexuella och andra människor med en annorlunda sexualitet än den heterosexuella. De sistnämnda befinner sig högst i hierarkin och har mest makt och bestämmelserätt över gränserna som ska dras för människors identiteter (Ambjörnsson, 2006). Att säga att homosexuella borde vara fördömda människor, anser jag är samma sak som att säga att leva med en människa av motsatt kön är finare, bättre och mer naturligt än att leva med någon av samma kön. Jag anser att det i sin tur just preciserar de hierarkier som finns mellan de båda motpolerna (Ambjörnsson, 2006).

Som ett tillägg till analysen kring heteronormativitet vill jag också använda mig av sexuella script som teori till detta kapitel. Lena Berg skriver att de övergripande samhälleliga scripten är präglade av en tvåkönsmodell som hyllar monogama och heterosexuella beteenden (Berg, 2009). Modellen eller scripten beskriver alltså vad som är accepterat av samhället relaterat till sexualitet. Jag anser att nästan alla citat i resultatdelen beskriver denna acceptans i vad som är okej att tala om relaterat till homosexualitet. Det är viktigt att tillägga att detta gäller för hela världen och inte bara för Japan. I Sverige hyllas ofta det monogama och heterosexuella beteendet som en norm.

6.1.3 Tjejer och killars sexualitet

När jag frågade om vad tjejer respektive killar behöver veta om sexualitet var de flestas svar att tjejer och killar behövde veta samma saker. Många av intervjupersonerna tyckte inte att det fanns någon tydlig skillnad i behovet av kunskap mellan könen. Alla behöver få samma information. Ett exempel på det är Takaes förklaring på vad tjejer och killar behöver veta.

Hon förstod inte varför jag frågade om tjejer och killars separata kunskapsbehov. Det här är ett utdrag från vår konversation:

t Takae: I think boys and girls need information about how to put on condoms, the importance of putting on condoms and about HIV.

Erika: Both girls and boys need to know this?

t Takae: Yes.

Erika: Do boys need to know anything specific?

t Takae: ... I don't think so. ... The boys should not have special information.

Erika: And girls shouldn't either?

t Takae: No.

Emellertid var det tre personer som ansåg att tjejer och killar hade olika kunskapsbehov. På grund av att deras svar är så olika de andra intervjupersonernas har jag valt att ta med alla deras citat.

Yusuke beskrev en skillnad mellan tjejer och killars sexualitet genom att hänvisa till japanska tjejers skoluniformer. Då kjolarna som tjejerna har på sig är så korta förklarar Yusuke att tjejer kan råka ut för våldtäkt. Han menar att killar inte är hotade på samma sätt då deras skoluniform består av byxor.

k Yusuke: Japan has the uniform. And they wear uniform like very short skirt. So ... I think ... for many girls, for many women ... it's ... rape is gonna be their threat. They haven't got like sexual health, sexual threats. I mean I think for boys it's more ... not so big problem.

Keiko gör skillnad mellan vad tjejer och killar behöver veta genom att lägga vikt vid tjejers möjlighet att säga nej till sex. Hon menar att vissa tjejer tror att de måste vara lydiga och leva upp till andras förväntningar och att detta är ett problem. Vidare menar hon att killar behöver veta att de bör tala med tjejer innan de bestämmer om de ska ha sex eller inte.

t Keiko: I would say they have to know that they can say no. Because people expect girls to be obedient and ... some of them, including myself before, thought that if you ... are dating someone or if you love someone, you have to have sex.

Boys should know that they should talk to girls ... before deciding anything. I think communication is important.

Kenichi har ett tredje perspektiv på vad tjejer och killar behöver veta. Han menar att tjejer bör veta hur de ska skydda sig mot killar för att kunna ha bra förhållanden med dem. Dessutom tycker han att tjejer bör veta mer än killar då det är viktigt att de ska kunna skydda sig mot dem.

k Kenichi: Maybe for girls, how to protect themselves from ... boys. How to ... have a good relationship with boys.

Boys should learn but girls should know more. So by knowing more than boys, they can ... it's likely for them to protect themselves.

6.1.3.1 Analys av tjejer och killars sexualitet

Som framgått så ansåg majoriteten intervjuade att tjejer och killar har samma kunskapsbehov. De flesta menade alltså att det inte fanns skillnader i vad som bör läras ut till ungdomar,

baserat på kön. I det här kapitlet analyserar jag däremot framför allt de tre avvikande svaren jag fick angående tjejer och killars sexualiteter där dessa intervjupersoner gör skillnad mellan könen. Jag har alltså inkluderat genusjämförelser i uppsatsen trots att det inte är del av mitt syfte. När jag frågade ungdomarna vad tjejer behöver veta och vad killar behöver veta så berättade de intervjupersoner som skilde tjejer och killar åt, endast ur det perspektivet att de behövde veta något relaterat till det andra könet. Jag tolkar detta som att intervjupersonerna, mer eller mindre medvetet, tar förgivet att jag menar vad tjejer och killar behöver veta i ett heterosexuellt samhälle. Därför menar jag att man kan dra paralleller till heteronormativitet där det heterosexuella främjas och anses vara ”det normala” och det som eftersträvas i ett samhälle (Ambjörnsson, 2006).

Jag väljer också att använda mig av sexuella script i analysen p.g.a. att dessa på en mellanmännisklig nivå beskriver mönster som sker på gruppnivå (Gagnon & Simon, 1973/ Berg, 2009) och i det här fallet mönster kring tjejers och killars sexuella beteenden. Jag tycker mig se ett sådant mönster i föreställningen kring hur tjejer bör bete sig, nämligen att de bör vara lydiga och skydda sig från killar. De personer vars utsagor jag använder säger upprepade gånger att tjejer behöver en viss typ av information, skilt från killar. Ett sådant exempel är att en av intervjupersonerna säger att killar behöver veta saker om sexualitet men att tjejer behöver veta mer.

Skyddsaspekten ur ett tjejperspektiv är tydlig. Kenichi nämner att tjejer bör veta hur man ”skyddar sig” mot pojkar, Yusuke säger att tjejer riskerar att bli våldtagna och Keiko framhåller att tjejer *måste* veta att de kan säga nej till killar. Denna föreställning att tjejer bör skyddas, skydda sig och är i en särställning till skillnad mot killar är en vanlig uppfattning som återkommer i forskning om tjejers sexualitet världen över. T.ex. skriver Margareta Forsberg om föreställningen att tjejer bör skyddas från killar som har ett så aktivt sexuellt driv att de inte kan utsättas för några risker (Forsberg, 2005). Denna inställning tycker jag att en av killarna har när han säger att killar inte är sexuellt hotade på samma sätt som tjejer är. Däremot menar samme kille att män är just den risken tjejer kan utsättas för. De kan t.ex. bli våldtagna av män på grund av att de har korta kjolar som skoluniformer i Japan.

6.1.4 Oskuld

Min fråga om det var viktigt för unga att avstå från sex innan giftermål i Japan fick många varierade svar. Några sade att det inte alls var viktigt och att de inte trodde att varken ungdomar eller vuxna brydde sig om det längre. Denna uppfattning hade t.ex. Toru som menade att det inte var viktigt och att det inte fanns någon skillnad mellan tjejer och killar till denna inställning. Däremot sade han lite senare att om han någon gång gifte sig så vill han gifta sig med en oskuld. Han sade därefter: *But I can accept if ... if she ... is not virgin. I can accept* då han ansåg att det antagligen skulle vara svårt att hitta någon tjej att gifta sig med som faktiskt var oskuld .

Ett annat tema i svaren var att värdet av begreppet oskuld var en tydlig generationsfråga. Tre av mina intervjupersoner menade att ungdomar inte värderar oskuld som något positivt, men att deras föräldrar och skolan fortfarande gör det. Jag har valt att uppmärksamma Asamis citat där hon säger att det finns en skillnad i ungdomars och föräldrars inställning till oskuldsfrågan. Hon menade att många föräldrar vet att unga har sex innan äktenskapet men att de inte vill acceptera det som en sanning.

t Asami: Young people ... dont think like that. But ... our parents' generation, possibly they still think like that. But they know the young people are having sex before marriage. They know but they don't want to accept! (skrattar)

Ett tema är genusrelaterat både i teori och praktik. T.ex. trodde tre intervjupersoner att det var viktigare för tjejer att vara oskulder än för killar i Japan. Taiki gjorde skillnad mellan kvinnor och mäns inställning till sexuella erfarenheter och menade att män vill ha sex mer än vad kvinnor vill. Han trodde också att män ogillar om deras kvinnliga partner har haft mer sexuella erfarenheter än dem.

k Taiki: It may be a problem. Men want to have a sexual relationship so ...

Erika: Do you think men want to have a sexual relationship more than women do?

k Taiki: Yeah I think. I think men ... are ... men hate if their girlfriend has more experience.

I anslutning till det genusrelaterade temat berättade Keiko om sin inställning till oskultsfrågan och tyckte själv att det var viktigt att vara oskuld innan giftermål när hon växte upp. Hon gav sin bild av hur hon såg på detta när hon var 18 år och hade sitt första förhållande.

t Keiko: I thought it was necessary to ... to be a virgin. So ... with my first boyfriend I really had to think. "Is this what I want? Is this OK? But I'm only 18 and 19. Is this OK?" And I couldn't talk to my mom and ... I didn't know who to ask. And my first boyfriend wasn't Japanese so he said "It's OK if you want to".

Slutligen har jag med ett sista citat rörande genus från Jun som trodde att det är lättare för tjejer att säga att de vill vara oskulder än det är för killar.

k Jun: Or maybe if he has ... had such a thing, thinking or idea, maybe it's not easy to say like that. "I don't wanna ... I don't wanna have sex before marriage". Maybe if he say like that, maybe his friends think he's strange. If girls say like that, maybe the people around her say ... "oh you are very ... you have very good idea". (skrattar) "That thinking is beautiful".

6.1.4.1. Analys av temat oskuld

Som man kan se från citaten varierar intervjupersonernas svar väldigt mycket. Vissa tror inte att det är viktigt för någon i Japan att vara oskuld innan äktenskap medan en annan grupp tror att det fortfarande spelar en stor roll, speciellt för tjejer. En tredje grupp tycker att föräldrar och skola har en konservativ attityd mot unga som främjar uppfattningen att man inte bör ha sex innan äktenskap.

Hatano och Shimazaki (1996) skriver att människor i Japan länge har haft två olika inställningar till oskultsfrågan. De nämner att fram till 1600-talet hade familjer av samurajställning ofta en strikt syn på sexualitet som främjade ett kontrollerat beteende hos barn och ungdomar. Omoraliska och oäktenskapliga handlingar var strängt förbjudet och straffen var allvarliga för dem som upptäcktes. Däremot menar Hatano och Shimazaki att människor som inte följde "the Samurai code of ethics" legitimerade och accepterade romantisk kärlek och barn utom äktenskap. Vidare menar de att dessa två inställningar fortfarande existerar i Japan idag till stor del och att det försvårar förståelsen av japansk kultur och synen på japansk sexualitet (Hatano & Shimazaki, 1996). Jag anser att dessa två inställningar också speglas i de svar jag har fått från ungdomarna där vissa menar att det inte

alls är viktigt för ungdomar att förbli oskulder fram till äktenskapet och där vissa anser att det fortfarande är viktigt för många.

Socialkonstruktionismen talar om att människans sexuella praktik inte är statisk eller given av naturen utan socialt konstruerad och därmed föränderlig (Berg, 2009). Att tala om sexuell praktik som föränderlig är ett exempel på detta. Asami trodde inte att någon idag tycker att det är viktigt att vara oskuld men menar att det, historiskt sett, har varit viktigt för en äldre generation. Detta tycker jag visar att sexuell praktik är föränderlig; ett beteende som var viktigt förr är inte lika viktigt idag. För kvinnors del kanske inställningen till oskuld är ett av de sexuella script som förändrat sig mest mellan generationer i både Japan och resten av världen. Denna förändring har skett dels genom jämställdhet mellan könen, utveckling av preventivmedel samt en ökad sekularisering av världen.

Toru är ambivalent och visar på en dubbelmoral i sitt uttalande om att ingen tycker att oskultsfrågan är viktig, då han samtidigt säger att om *han* någon gång ska gifta sig så vill han gifta sig med en oskuld. Toru tycker alltså själv att det är viktigt att *hans* partner ska vara oskuld. En sådan motsägelsefull inställning till oskultsfrågan anser jag kan tolkas som en typisk ”könsmärkt föreställning” eller en könad konstruktion, där killar tolkas som mer direkta och mer fysiskt orienterade än tjejer (Berg, 2009).

Jag tolkar även Taikis uttalanden, om att män vill ha ett sexuellt förhållande oftare än kvinnor och att män känner en rädsla för kvinnors erfarenhet, som ytterligare ett exempel på nämnda föreställning om olikheter mellan könen (Berg, 2009). Vidare kan man också koppla Taikis citat till sexuella script där killar förväntas vara aktiva och drivande i sin sexualitet. Tjejer bör istället vara ”lagom sexuellt aktiva” för att respekteras till skillnad från killar som kan vara hur sexuellt aktiva de vill (Forsberg, 2005).

Slutligen vill jag återkomma till Juns förklaring till skillnaden mellan tjejer och killars syn på oskultsfrågan. Han säger att det kan vara svårt för en kille att säga att han skulle vilja vara oskuld tills han gifter sig. Han nämner också att tjejer blir annorlunda bemötta än killar om de vill vara oskulder då det anses vara något vackert och mer accepterat än killars oskuld. Föreställningen om killar och tjejers olika förväntade inställning till sexualitet och ett sexuellt liv har varit, och är fortfarande vanligt förekommande även i vår kultur i Sverige. T.ex. har Lena Berg gjort en undersökning på unga killar där resultaten vittnade om en föreställning av killar som aktiva och driftiga och alltid villiga till att ställa upp på sex (Berg, 2009). Ett annat exempel är från Margareta Forsbergs (2009) ungdomsforskning. I boken ”Ungdomar, sexualitet och relationer” skriver hon att killar förhåller sig generellt mer liberalt och tjejer mer restriktivt till olika påståenden om sexuella handlingsmöjligheter. Hon menar att det, i omgivningens ögon, är mer meriterande för killar att vara sexuellt intresserade och aktiva än vad det är för tjejer (Forsberg, 2009). Det samma förekommer i några av mina intervjupersoners svar.

6.1.5 Aborter

Inledningen till den här uppsatsen berör många ämnen som rör sexualitet, inte minst synen på aborter i Japan. Mayoko som jag skriver om inledningsvis är dock en av de två intervjupersoner vars svar jag har valt att inte ha med i resultatdelen p.g.a. att intervjun med henne var så bristfällig. Att skriva om henne i inledningen är ett sätt att för mig att ändå göra hennes röst hörd. Mayoko talade om aborter när jag intervjuade henne. Hon sade då att hon var emot aborter och aborter är mord. Däremot var hon inställd på att själv göra en abort om

det skulle visa sig att hon var gravid. Svaren från de andra intervjupersonerna visade också en viss ambivalens till ämnet.

Några av mina intervjupersoner delade Mayokos uppfattning, att aborter är mord eller någonting som inte bör uppmuntras. Bortsett från Mayoko var det dock bara killar som hade denna åsikt. Samtliga killar var negativt inställda till aborter som metod vid oönskade graviditeter. Kenichi (kille) menade dock att aborter inte borde förbjudas men att människor i Japan borde veta "how to cherish the life". Jag har valt att visa Juns citat där han först redogör för sin ståndpunkt kring aborter men senare reflekterar kring varför han har den uppfattningen.

k Jun: Basically I don't wanna ... I don't wanna kill the baby. I think it's a very bad thing. /.../ I think I've never been educated in school about abortions. So ... I don't know why I think like that. Maybe because of my parents.

Det blev klart för mig att aborter var ett känsligt ämne för många av mina intervjupersoner. Vissa nämnde att det inte var något som de vanligtvis diskuterade, varken hemma eller i skolan. Keiko berättade t.ex. att hon och några vänner hade talat om aborter i enrum och att det hade känts märkligt att tala om det med någon annan. Det här är ett citat från henne:

t Keiko: I felt like we had to like tone down our voices while discussing this subject that we shouldn't talk about.

Vidare nämner Takae ordet "tabu" angående aborter i Japan. Hon hade själv en nära vän som genomförde en abort men som väntade ett år med att berätta för sina vänner om ingreppet. Takae hade frågat sin vän om varför hon inte berättade om vad som hade hänt med en gång, men vännen hade tyckt att det hade varit för känsligt att tala om. I citatet jag har valt reflekterar Takae kring händelsen.

t Takae: I don't know if it's only in Japan or in other countries also, but in Japan it's a taboo thing. Abortions are a little bit taboo. That's why I think she waited maybe to say ...

Två tjejer hade en annan uppfattning angående aborter än de som jag hittills har nämnt. De ansåg att rättigheten till abort är viktig för unga kvinnor. Hideko menade t.ex. att möjligheten att genomföra en abort alltid måste finnas och att frågan om hon tyckte det var rätt eller inte var ointressant.

t Hideko: If they want to do that, that's it. (skrattar) Life planning is ... theirs. Not mine. If she wants to do abortion, go ahead, I think.

6.1.5.1 Analys av temat aborter

Abortfrågan är tillsammans med homosexualitet de två mest kontroversiella områdena inom sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter globalt sett. Abortfrågan hör också ihop med frågan om preventivmedel och hur det brukas. Japan är det land som använder kondom mest i världen där 80 % av befolkningen använder kondom som preventivmedel (Coleman, 1981). Den nuvarande lagen om legaliserad abort i Japan godkändes 1948 och var ändrad 1949, 1952 och 1996. Den kom till till följd av det socioekonomiska tillstånd som landet befann sig i åren efter andra världskriget då det fanns en obalans i det snabbt växande befolkningsantalet och den krigsdrabbade ekonomin i Japan. Dessutom genomfördes många illegala aborter i landet.

Aborter är tillåtna fram till den 24:e graviditetsveckan och kräver kvinnan *eller* mannens godkännande. När en graviditet är resultatet av en våldtäkt eller incest kan aborten genomföras utan kvinnans tillåtelse (United Nations, 2002).

Svaren om aborter kommer jag att analysera utifrån tidigare forskning kring japaners inställning till abortfrågan. Jag använder mig av c-uppsatsen "Sexualitet i Japan" av Ellmo och Lidén (2005) samt kapitlet om Japan av Hatano & Shimazaki i "The International Encyclopedia of Sexuality" (1996). För att knyta an till begreppet sexuell hälsa redovisar jag dessutom fakta om aborter i Japan med hjälp av en forskningsenkät som presenterades i Japan Times den 10 oktober 2007 samt en översikt av aborter gjord på uppdrag av FN 2002.

En undersökning gjord av The National Survey on Family Planning i Japan visade att 31 % av de vuxna kvinnor som deltog i undersökningen någon gång hade gjort en eller flera aborter. En förklaring till det höga antalet aborter i Japan är regeringens restriktioner mot preventivmedel. P-piller introducerades först år 1999 i Japan. Dessutom är avbrutet samlag den näst vanligaste metoden för prevention mot graviditet i landet, vilken är en fastställd opålitlig preventionsmetod (United Nations, 2002). The Japanese Association for Sex Education har sedan 1974 sammanställt en forskningsenkät som berör 5000 gymnasie- och universitetsstudenters sexuella beteenden var sjätte år. Den senaste undersökningen gjordes 2005. Undersökningen visar att abortantalet bland unga tjejer ökade mellan år 1995 då 6,2 personer av 1000 som genomfört en eller flera aborter till år 2001 då antalet var 13 personer av 1000. Däremot sänktes abortantalet till 9.6 personer av 1000 år 2005 (Japan Times, 2007).

För att sammanfatta svaren om ungdomarnas uppfattningar och erfarenheter om aborter i Japan finns det tre perspektiv som återkommer. Ett konservativt då alla killar säger att abort är moraliskt fel och att det skulle kunna likställas med mord att döda ett ofött barn. Det andra förekommande perspektivet handlar om ett tabu där intervjupersonerna nämner att det är svårt att tala om aborter. Den tredje uppfattningen är mer liberal då vissa tjejer säger att det är och bör vara en rättighet för kvinnor att genomföra en abort. Det vill säga den uppfattning som aktivister inom SRHR (sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter) kämpar för som en del av FN:s mänskliga rättigheter (IPPF, 2008).

De flesta av mina intervjusvar handlar om ett tabu kring aborter i Japan och att många tycker att det är ett svårt ämne att tala om. Därför kunde jag inte riktigt känna igen mina intervjupersoners berättelser när jag läste i Ellmo och Lidéns uppsats om attityder och inställningar till aborter i Japan. Uppsatsförfattarna skriver att aborter inte är ett lika skuldbelagt ämne för människor i Japan som för människor i Europa och nämner avsaknaden av ett religiöst fördömande som en förklaring till detta. De menar att enligt gammal japansk tradition och tro så är inte ett barn fött förrän det dragit sitt första andetag (Ellmo & Lidén, 2005). En sådan inställning känner jag alltså inte igen från mina intervjusvar och jag ställer mig kritisk till Ellmo och Lidéns påstående. Jag tror inte att ett påstående som hänvisar till en äldre tid, går att använda i dag när man undersöker ett modernt fenomen. Några av mina intervjupersoner säger snarare att man inte ska döda barnet när det ligger i magen och att aborter kan anses som mord.

Svaren kring ungdomarnas åsikter om aborter anser jag bygger på en viss ambivalens och en dubbelmoral. Ett exempel på detta är Kenichis citat när han säger att aborter å ena sidan inte borde vara förbjudna men att japaner å andra sidan borde veta hur man värdesätter ett liv. Ett annat exempel är Mayokos uttalanden i observationen som finns i inledningen till uppsatsen. Där nämner Mayoko att hon är emot aborter men att hon ändå skulle genomföra en abort om det skulle visa sig att hon var gravid. Denna ambivalens går att återfinna även i tidigare

japansk forskning. Hatano och Shimazaki skriver t.ex. att trots att det finns en vid acceptans för aborter i Japan existerar också en viss ambivalens och dualism till ämnet (Hatano & Shimazaki, 1996). Denna inställning går också att finna i andra länder, även i Sverige.

6.2 Sexualundervisning

Min andra frågeställning i uppsatsen är: *Vad har japanska ungdomar för uppfattningar och åsikter om sexualundervisning i skolan?* Därför har jag valt att centrera de teman från intervjuerna som ungdomarna talade mest om kring sexualundervisning i detta andra resultatkapitel. De teman jag kommit fram till är ”otillräcklig kunskap”, ”heteronormativ kunskap” och ”lärares påverkan”. Dessutom finns en observation med under rubriken ”otillräcklig kunskap”. Analysen av temat sexualundervisning redovisar jag i en fortlöpande text efter de tre ovanstående rubrikerna från resultaten.

6.2.1 Otillräcklig kunskap

23/3 2010, tisdag förmiddag på JOICF:s kontor i Ichigaya, Tokyo

Jag har precis pratat med Akiko i en halvtimme ungefär vid ett litet bord i kontoret hos JOICFP på tionde våningen i Ichigaya. Kontoret är litet men ser välorganiserat ut och det arbetar fem andra personer i rummet där jag och Akiko sitter. Överallt finns pärmar och böcker i olika pastellfärger uppstaplade på hyllor längst med väggarna i rummet.

Akiko är en kvinna jag har haft kontakt med för att hitta intervju personer till uppsatsen och vi har pratat om hennes organisation och hur min uppsats kommer att se ut. Akiko är väldigt hjälpsam och intresserad av ungdomar och sexualitet. Hon ger mig ett häfte om japanska ungdomars sexualvanor och riskbeteenden efter besöket. Innan dess berättar Akiko bland annat om hur mycket japanska lärare måste kämpa för att få undervisa om sexualupplysning. Hon menar att det finns krafter på politisk nivå som anser att det är fel med sexualundervisning då det skulle leda till att fler ungdomar har sex i ung ålder. Detta bekymrar Akiko och hon säger till mig att hon önskar att Japan vore mer som Sverige. Hon vill ha en mer öppen kommunikation om sexualitet och sexualundervisning i japanska skolor.

Sexualundervisningen i Japan var ett ämne som alla intervju personer hade enhetliga svar till. Alla var kritiska mot skolan på ett eller annat sätt när jag frågade om deras personliga erfarenheter av sexualundervisning. Jag har valt att inte skriva citat från varje person p.g.a. risk för upprepning men det tydligaste kritiska citatet som jag fick redogör jag för här nedan.

Erika: *What is good about sexuality education in Japan?*

t Asami: *Nothing.* (skrattar) *Nothing, nothing.*

Erika: *You think it could be improved a lot?*

t Asami: *A lot. From zero.*

Asami berättade för mig att hon var väldigt besviken på sin skolas sexualundervisning då hon endast fick ett tillfälle under hela sin skoltid att diskutera ämnet. På en biologilektion fick hon som tolvåring lära sig om kvinnor och mäns könsorgan. Hon beskriver vidare hur hon hela sin

tonårstid hade oskyddat sex då hon inte hade fått reda på riskerna för graviditet eller könssjukdomar.

En av killarna som också visade stor besvikelse över hur skolan hanterade sexualundervisning var Toru som sa *"I wanted and I want to learn more!"* Detta citat är också titeln till min uppsats då jag anser att det representerar alla ungdomars röster inom ämnet sexualundervisning. Toru berättade att han hade velat ha mer sexualundervisning i skolan då han var och är nyfiken på många ämnen som rör kroppsliga frågor, relationer och sexualitet. Han berättade också att samtalet med mig var det första han hade haft med en tjej om sexualitetsrelaterade frågor, vilket gjorde honom mycket generad men också inspirerad till att lära sig mer.

Trots att, eller kanske p.g.a. att, så många av ungdomarna var kritiska till skolans hantering av sexualundervisningen hade många också åsikter om vad som borde förbättras och vad som kan göras för att förändra sexualundervisningen i Japan. Framförallt ville de ha mer information eller en bättre kvalitet på sexualundervisningen i Japan. Toru är återigen citerad här nedanför med ett resonemang om kvantitet och kvalitet i skolan.

k Toru: I would like to change quantity and quality about sexuality education. Quantity which means ... time for sexuality should be longer. (skrattar) About quality of the class ... I would say more detailed information is needed for deeper understanding.

Ett annat tema som nämndes var att man framförallt behövde inrikta undervisningen mot att tala om känslor och relationer i klassrummen istället för att fokusera på den kroppsliga anatomin eller biologin.

k Taiki: I think ... the teachers should focus on the feelings. Not only about the facts. Feelings of girls and feelings of boys.

I likhet med Taikis citat så nämnde Kenichi att det som man behöver förändra i skolan är klimatet och atmosfären kring ämnet sexualundervisning. Han menade att innehållet i undervisningen behöver förändras till att inte bara ge information utan också samtala och diskutera om ungdomars beteenden.

k Kenichi: And ... so yeah, we should, we need to change the atmosphere and we need to provide, not only provide the information but teach really how we should behave. That, I think is lacking in our education in Japan.

6.2.2 Heteronormativ kunskap

Detta kapitel hänvisar till citat från intervjupersonerna när vissa ungdomar beskrev erfarenheter från skolans sexualundervisning som jag tolkar som mycket heteronormativa. T.ex. berättade Takae om ett tillfälle från högstadiet där läraren hade en mycket tydlig heteronormativ syn på förhållanden. Under lektionen hade läraren berättat vad tjejer och killar borde tänka på när de nu hade kommit i puberteten och började bli kvinnor och män. Inget nämndes någonsin om homosexualitet eller annan typ av sexualitet och ungdomar.

t Takae: I remember the teacher said to us "you should watch out for boys!" So "you should know you are girl now already, so the men now think about ... OK they want to have sex with you sometime. So you should really watch out!"

For men he said "OK if you want to have sex, can you die? Can you die for your girlfriend? If yes, you can!"

Vidare hänvisade Hideko till ett prov hon skrev när hon gick på högstadiet. Hon mindes det som att hon var tvungen att memorera skolans inlärningsmaterial där en förklaring till vad sex är förekom.

t Hideko: And test came and I had to write the correct words. Like "sex is ... first girl and boy love each other" something like that.

Två tjejer hade dock själva tankar om hur sexualundervisningen borde inkludera alla typer av sexualitet. Sådär resonerar Keikos kring hur skolan borde ta ställning till olika typer av sexualiteter.

t Keiko: Yeah but I really liked the idea of ... inclusive sexuality. Not just reproductive health but ... being, sexual education being human sexuality. Everything. Including transvestites and homosexuals.

6.2.3 Lärares påverkan

När intervjupersonerna talade om sina personliga erfarenheter av sexualundervisning och sina lärares inställningar till ämnet var det många som sa att läraren förändrades påtagligt under dessa lektioner. Många sa att de trodde att läraren kände skam över att behöva tala om sexualitet. En vanlig slutsats bland intervjupersonerna var också att lärarens inställning till sexualundervisning påverkade hela klassen. Här nedan beskriver Yusuke relationen mellan sexualitet och skam bland läraren och eleverna.

k Yusuke: I think we don't like to ... mention about sex or ... yeah, sexual things directly. We think it's a kind of shame. So teacher said that really indirectly. And I think the teacher also feel kind of shame.

I think the teacher shouldn't be like that. Because if the teacher sound like that, no one can start to talk.

Takae ger också sin bild av relationen mellan läraren och eleverna men nämner ordet "tabu" istället för "skam". Hon menar att det är ett stort problem att lärare som undervisar i ämnet sexualundervisning också känner att sexualitet är tabu och något som man ej bör tala om.

t Takae: It's a problem I think, that school teachers think sex is so taboo. I think it's a really serious problem. Because if a teacher or the adult people think that sex is taboo, the children also think that sex is taboo, right?

Några av intervjupersonerna berättade dock att de hade positiva erfarenheter av sina lärares sätt att hantera sexualundervisningen i deras skolor. Det som var bra var ofta att läraren vågade tala öppet med eleverna om ämnet. T.ex berättade Akemi om sina erfarenheter från gymnasiet där läraren hade initierat samtal och diskussioner i klassen, vilket var väldigt uppskattat från eleverna.

t Akemi: I really liked this woman in high school who brought discussion to our class. She seemed not to be embarrassed at all.

Because we could talk in a really small group but we never really talk in public. So bringing it in public in school, I think that's kind of new.

Slutligen valde tre av intervjupersonerna att tala om hur viktiga lärarna var som vuxna förebilder för eleverna. De menade att lärarna kunde använda sin position mer till att skapa positiva relationer till eleverna och på det sättet också kunna tala om sexualitet på ett bättre sätt.

6.2.4 Analys av sexualundervisning

I analysen av temana under detta begrepp kommer jag främst att använda mig av tidigare forskning om både svensk och japansk sexualundervisning. Dessutom kommer jag att använda mig av heteronormativitet som begrepp och teori.

En konklusion från hela kapitlet ”sexualundervisning” är att samtliga intervjupersoner säger att sexualundervisningen i Japan bör förbättras och utökas. Ungdomarna menar att ämnen som sexualitet och prevention är viktigt och relevant för alla elever och många vill därför förändra upplägget i skolans undervisningsmetoder. Det som intervjupersonerna önskar är en större tillgänglighet till ämnet från lärarnas sida samt att häva tabun kring sexualkunskap.

Min förförståelse till sexualundervisningen i Japan var, som jag redovisar i bakgrundskapitlet, starkt begränsad. Jag var osäker på om det ens fanns sexualundervisning i Japan. Det har emellertid blivit klart för mig att sexualundervisning existerar i japanska skolor. Alla mina intervjupersoner har upplevt någon form av pedagogik kring sexualitet. Jag blev positivt överraskad över detta resultat eftersom sexualundervisning i skolan är grunden för sexuell och reproduktiv hälsa och någonting som är viktigt att upprätthålla. Däremot är det intressant att notera att alla intervjupersoner är kritiska till sexualundervisningen på ett eller annat sätt. Dessutom anser jag att det är ett resultat i sig att analysera det som *inte* sägs. Ingen säger att sexualundervisningen är tillräckligt bra i japanska skolor idag.

Forskarna Hatano och Shimazaki är, i likhet med mina intervjupersoner, också kritiska till sexualundervisningen i Japan och skriver att den är långt ifrån välutvecklad i landets skolor. De menar att landets traditionella värdesystem angående sex och sexualitet, som t.ex. renhetsteorier som förbjuder och fördömer sex innan äktenskap, skapar problem för ungdomar i Japan. De menar också att sexualundervisningen i japanska skolor måste ta bättre hänsyn till sociologiska och psykologiska aspekter av sexualitet som ämne, inte bara biologiska och fysiologiska aspekter (Hatano & Shimazaki, 1996). Flera av mina intervjupersoner kommer fram till samma slutsats, bl.a. att sexualundervisningen i Japan borde fokusera mer på känslor och inte bara på fakta.

En annan källa som tar upp samma tema är Folkhälsoinstitutet som skriver om WHO:s undersökning. Undersökningen kom fram till att sexualundervisningen, utöver faktaförmedling, ska bearbeta normer och värderingar. Folkhälsoinstitutet skriver vidare att om undervisningen utförs efter ovanstående metoder, leder det till oförändrad eller uppskjuten sexualdebut bland ungdomar, samt ökad användning av preventivmedel (Folkhälsoinstitutet, 1997:31). Ett belysande exempel från min studie är en av mina intervjupersoner som säger att hon inte använde preventivmedel när hon var ung eftersom hon inte hade fått någon information i skolan om risker vid oskyddat sex.

Den nationella kvalitetsgranskningen av sexualundervisningen i Sverige visar på att det finns en längtan från ungdomar att få samtala om livet där sexualitet och kärlek är en stor del (Skolverket, 2000). I likhet med mina intervjuer med de japanska ungdomarna, kunde man också från de svenska undersökningarna se en besvikelse från elevernas sida då de ville ha mer sexualundervisning i skolan (Skolverket, 2000). Jag tycker att en av killarna formulerar sig på ett sätt som summerar hela den känsla jag upplever att mina intervjupersoner har och som också kan jämföras med de svenska elevernas. Han vill, som flera andra, både förändra kvantiteten och kvaliteten av skolans sexualundervisning till det bättre.

Det jag tycker är mest anmärkningsvärt ur min observation i inledningen till detta kapitel är föreställningen om att sexualundervisning kan leda till att fler ungdomar har sex i ung ålder. Samma synsätt rapporterar det japanska utbildningsministeriet om då de har fått klagomål från konservativa föräldrar. Dessa föräldrar menar att demonstrationer av kondomer och andra preventivmedel i skolan är emot asiatiska värderingar och skulle kunna leda till att unga får en tidigare sexualdebut (Kakuchi, 2004). Detta synsätt finns över hela världen och fanns även i Sverige förr. RFSU:s grundare Elise Ottesen-Jensen brukade ständigt under 1920- och 1930-talet få höra ”väck inte den björn som sover”. Hennes svar var då ”den björnen är redan vaken” (Lennerhed, 2002).

En internationell forskningsöversikt har gjorts av Socialstyrelsen som har sammanställt många olika internationella översiktsrapporter. Ett resultat av översikten är att budskap om avhållsamhet till ungdomar inte leder till varken avhållsamhet eller uppskjuten sexualdebut, utan snarare har motsatt effekt. Den understryker också att tillgång till preventivmedel och undervisning om sex och samlevnad inte resulterar i att ungdomar blir mer sexuellt aktiva (Forsberg, 2007).

En översikt över temat ”heteronormativ kunskap” kan sammanfattas i korta drag av att vissa av mina intervjupersoner har erfarit heteronormativa inslag i sin sexualundervisning. Exempel på detta är lärare som mycket tydligt har sagt till sina elever att de bör förvänta sig ett heterosexuellt förhållande när de nu kommit in i puberteten.

De intervjupersoner som berättar om heteronormativa exempel från skolans pedagogik i sexualundervisning nämner aldrig själva att de har haft heteronormativa erfarenheter i skolan. Jag har använt deras citat för att jag *tolkar* deras erfarenheter som exempel på heteronormativ undervisning. När Hideko berättar om sitt prov där hon behövde skriva att sex är något som sker mellan en man och en kvinna menar jag att hennes lärare har en, antingen medveten eller omedveten, heteronormativ syn på relationer samt på vad som är ” normalt ” och önskvärt och som bör läras ut till elever (Ambjörnsson, 2006).

Eva Bolander skriver att sexualundervisning tenderar att utgå från en heterosexuell norm och att detta framgår i studier av läroböcker och skolans samlevnadsundervisning. Hon menar att heteronormativiteten ofta har setts som bland annat självklar, önskvärd och privilegierad i skolans värld (Bolander, 2009). Detta tycker jag att man ser exempel på även från i mina citat. Jag tror också att heteronormativiteten är så vanlig att den sällan ifrågasätts. Ordet ”norm” speglar ju ”normaliteten” av begreppet och jag tror t.ex. det är därför en lärare säger till sina kvinnliga elever att de nu bör akta sig för alla killar som nu kommer att vilja ha sex med dem.

De två tjejerna som säger att de vill ha en mer accepterande och inkluderande sexualundervisning tror jag själva har reflekterat kring heteronormativiteten i skolan, även om de inte använder de begreppen. T.ex. ger Keiko ett exempel när hon säger att skolan inte bara ska erbjuda kunskaper om reproduktiv hälsa utan också om olika sexualiteter.

En konklusion av svaren i temat ”lärarens påverkan” är att ungdomarna har en stark övertygelse om att lärare kan påverka en klass på olika sätt. De menar att om läraren känner skam över att tala om sexualundervisning kan han eller hon också påverka sina elever till att känna skam. På samma sätt menar de att en lärare är förebilder som kan påverka en klass positivt om en sådan inställning visas till ämnet från första början.

Jag tycker det viktigaste som nämns i beskrivningarna av lärarens påverkan är fokuset på vikten av, och framför allt viljan att, kunna tala öppet om sexualitet i skolan med lärare. Alla intervjupersoner som hade positiva erfarenheter från sexualundervisningen säger att de tyckte att lärarens öppenhet var den bästa upplevelsen av föreläsningen de hade haft. Även i Sverige presenteras liknande resultat trots lång sexualundervisningstradition. Den nationella kvalitetsgranskningen av sexualundervisningen i Sverige nämner att det finns två olika erfarenheter bland lärare av som undervisar i ämnet. Den ena gruppen säger att det ger dem en bra och tillitsfull kontakt med eleverna som de anser vara positiv i resten av undervisningen. I den andra gruppen finns det snarare en rädsla för att utöva denna typ av undervisning (Skolverket, 2000). Granskningsrapporten skriver att det är olämpligt att lärare undervisar i ett ämne som de inte har utbildning, intresse eller känsla för, och att ansvaret för att hitta organisatoriska lösningar på detta problem bör ligga hos skolans rektor (Skolverket, 2000). Tina Kindeberg skriver att lärarens inställning till sexualundervisning har betydelse för skolans möjligheter att påverka eleven. Vidare skriver hon att lärarens olika val påverkar olika sidor hos eleverna då läraren måste använda sina personliga egenskaper och värderingar i undervisningen (Kindeberg, 1997). Jag får känslan av att sexualundervisningen i Japanska skolor är en tabubelagd fråga men att många ungdomar börjar ifrågasätta skolans passiva inställning.

6.3 Sexualupplysning

Min tredje frågeställning i uppsatsen är: *Vad har japanska ungdomar för uppfattningar och erfarenheter om sexualupplysning?* Min främsta intention bakom denna frågeställning var att undersöka vilka källor japanska ungdomar använder sig av utanför skolan för att få information om sexualupplysning. När jag analyserade mitt material blev det däremot tydligt att det var intervjupersonernas åsikter om källorna som blev mest intressanta. Detta tredje kapitel i resultatdelen tar därför upp de viktigaste temana från intervjuerna kring sexualupplysning i Japan. De teman jag har valt att använda är ”informationskällor”, ”föräldrar” och ”pornografi”. Dessutom finns en observation under rubriken ”pornografi”. Efter dessa tre teman finns en sammanhängande analys som behandlar hela kapitlet om sexualupplysning.

6.3.1 Informationskällor

Innan jag började min undersökning hade jag en föreställning att Japans sexualundervisning i skolorna inte var så vanligt förekommande. Det gjorde att jag var intresserad av att veta vilka källor och kanaler unga japaner använder sig av för att få sexualupplysning utanför skolan. Jag frågade därför alla intervjupersoner om varifrån de får information om sexualupplysning och ställde följdfrågor om bl.a. internet, böcker, vänner, föräldrar, tidningar och pornografi. Resultatet blev att jag upplevde att det fanns en stor nyfikenhet för ämnet sexualitet. Många av mina intervjupersoner hade på egen hand letat efter information om sexualitet då de inte hade fått informationen från skolan:

k Yusuke: I got the knowledge but I think I was really ... I think we were really curious (skrattar) about these kinds of things so ... maybe we checked like books or magazines or maybe we watched the Internet.

Because I think it's not from school. Neither from school nor from parents.

De flesta av ungdomarna säger som Yusuke att de har fått tillgång till sexualupplysning från tidningar eller internet. Många nämner också jämnåriga eller äldre vänner som en vanlig källa till sexualupplysning. Dessutom är Yusukes uttalande om skolan vanlig då få angav skolan som en reliabel källa till information. Några av intervjupersonerna kritiserade att många unga tog till sig sexualupplysning från källor som inte var tillförlitliga som en konsekvens av att skolan inte bidrog med sexualupplysning. Vissa menade att t.ex. vänner inte var en pålitlig källa till korrekt information men också att det finns olika hemsidor på internet som inte bör ses som trovärdiga eller tillförlitliga källor. De menade att det borde finnas ställen med säkerställd, god sexualupplysning för unga. Ett exempel på detta är Keikos citat där hon talade om vikten av att ha ställen dit ungdomar kan gå för att få korrekt och kvalitetssäkrad information om sexualupplysning.

t Keiko: I think it's necessary to have that space for young people where they can ask questions. Because I think young people cannot ask upfront.

Your parents don't understand, your teachers don't understand ... then where should you go? So I think young people need some space too. And they need to talk safe, in a safe space.

6.3.2 Föräldrar

Ungdomar kan intressera sig för sexualitet och sexuella frågor redan som barn och ställa dessa frågor inom familjen. Jag var intresserad av om det förekom några samtal rörande sexualupplysning mellan mina intervjupersoner och deras föräldrar. Dessa frågor resulterade i att alla intervjupersoner gav samma svar. Ingen av mina intervjupersoner pratade gärna eller vanligtvis med sina föräldrar om sexualitet och de hade väldigt sällan gjort det som barn. I intervjutillfället fick t.ex. alla svara på vem eller vad som lärde dem om hur barn blev till. De flesta svarade då att det var en lärare eller en äldre vän som hade berättat detta för dem. Vissa hade använt informativa böcker som informationskälla, men väldigt få sa att deras föräldrar hade diskuterat frågan med dem.

För att undvika upprepning skriver jag inte alla intervjupersoners nekande svar, men jag nämner de citat som tydligast nämner de teman som intervjupersonerna talade om. Kenichi förklarade att hans föräldrar förmodar att han redan fått all information han behöver om sexualupplysning,

k Kenichi: I never thought of talking with my parents about it.

They are kind of assuming that I should have received the correct information ... for some reason.

Ett annat tydligt tema som nämndes var återigen föreställningen om skam. Att tala med en förälder om sexualupplysning var för många av mina intervjupersoner i allra högsta grad skamfullt. Toru sa t.ex. att han skämdes för mycket för att tala med sina föräldrar om sexualupplysning. Däremot nämnde han att han skulle *vilja* tala med dem om dessa frågor men att han hellre talade med vänner p.g.a. skammen.

k Toru: I think ... I feel ashamed to ... talk with my family about sexuality.

I want to talk with family but I will be so ashamed. So I talk with my friends.

Akemi berörde också att det kändes olustigt att behöva tala med sina föräldrar om dessa frågor men att hon heller faktiskt inte *ville* tala med dem. Hon ansåg att det inte behövdes då hon hade andra källor som hon använde om hon behövde få reda något.

t Akemi: It's REALLY awkward! (skrattar) ... If it's necessary, I would do that. But somehow I don't find it necessary so it means like I do not actually want to talk about it with my parents somehow.

6.3.3 Pornografi

24/3 2010 onsdag eftermiddag i Shibuya, Tokyo:

Det regnar i Tokyo och jag och min kompis från Sverige som bor i Tokyo har bestämt oss för att hyra ett bås en timme på ett "mangacafé". På ett sådant kan man för ca 50 kr per person få tillgång till ett eget litet rum med en TV och en dator, titta på DVD filmer eller mangatidningar (tecknade serier som både är till för vuxna och barn beroende på innehållet) och dricka hur mycket kaffe, te eller kalla drycker som man vill.

Vi plockar på oss en DVD film, två drickor med jordgubbssmak och en trave modetidningar och mangatidningar till rummet. Jag har hört av några av mina intervjupersoner i Sverige att vissa tecknade tidningar kan innehålla pornografiska berättelser och bilder i Japan så jag börjar leta efter dessa. Jag undrar hur tecknad pornografi kan se ut och hur grafiska bilderna kan vara. Efter en stunds försiktigt letande i tidningshyllan känner jag mig lite som en snuskhummer så jag väljer fort en tidning med en tecknad tjej med stora bröst på framsidan som jag lägger underst i min tidningshög.

När vi har satt oss i vårt bås och börjar bläddra i tidningarna hittar jag först inte några pornografiska bilder i tidningen, som jag trodde var en tecknad portrtidning, utan bara svartvita tecknade rutor med actionscener. Så småningom hittar jag dock en bild på en smal flicka i skoluniform som ger en man oralsex på en toalett, en bild på en tjej som gråter för att en man som ser arg ut lyfter hennes kjol och i senare bilder har sex med henne och en annan bild på en tjej som gråter för att en man med stora ögon drar henne i bröstet.

Senare bläddrar jag i en av modetidningarna som har bilder på japanska tjejer som ser ut som dockor som visar upp nya kläder eller ger sminktips. Mitt i tidningen finns en liten mangaserie i svartvitt. I den finns också pornografiska bilder på en naken kvinna med långt hår som har sex med en man i en skog. Jag tolkar bilderna som att kvinnan först inte tycker om samlaget men i några rutor längre fram i serien är kåt och glad.

Pornografi är en vanlig kunskapskälla till sexualupplysning i många länder och har blivit ett mycket omdebatterat ämne runt om i världen. Jag var intresserad av mina intervjupersoners uppfattningar och erfarenheter av sexualupplysning och det blev snabbt väldigt tydligt att alla mina intervjupersoner hade många åsikter om pornografi i Japan. Jag kunde urskilja tre olika förhållningssätt, ett negativt, ett konsekvensbaserat och ett positivt. Jag kommer att börja med att redovisa för intervjupersonernas svar i den ordningen då de flesta ansåg att pornografi inte var en bra informationskälla om sexualitet för ungdomar. Keiko nämnde t.ex. att hon ville

förbjuda all pornografi då hon ansåg att barnporr eller våldtäktspornografi var skadligt för människor. Jag har valt att visa en kort del av min konversation med Toru som ett exempel på ett negativt förhållningssätt till pornografi i Japan.

k Toru: When I read the cartoons I ... many stories were about rape so I couldn't believe it.

Erika: How do you mean "you couldn't believe it"?

k Toru: "Why is this funny to many people?" I felt ... because I felt disgusted and ... grotesque and ... I felt so sad. ... I couldn't believe it.

Några intervjupersoner talade om viket inflytande pornografi har på ungdomar och beskrev de konsekvenser de trodde att det kunde få för ungdomar i Japan. Taiki nämnde t.ex. att killar som ser porrfilmer påverkas till att behandla sin partner illa då han ansåg att sexualupplysningen i filmerna var inkorrekt. Akemi sa att pornografi inte var verklig men att många ungdomar tror det, vilket hon menar leder till att pornografi har ett dåligt inflytande på ungdomar. Keiko nämnde också hur hon trodde att tjejer och killar påverkas av pornografi där tjejer förväntas vara lydiga och killar tror att tjejer vill ha sex hela tiden. Hennes citat visas nedanför.

t Keiko: But girls ... in the way that they have to behave this way or they always have to ... say yes, and they always have to ... be obedient.

And for boys ... it just gives them the wrong idea that women want it everytime.

Några av mina intervjupersoner menade dock att det också fanns positiva aspekter av pornografi. T.ex. berättade Jun först bara om hur han fick information från vänner och internet i intervjun men när jag frågade om pornografi svarade han att han har lärt sig mest om sexualupplysning från pornografi. Han menade att anledningen till att han inte behövde lära sig speciellt mycket från skolan var att han hade lärt sig allt från pornografi. Yusuke tyckte också att pornografi är positivt just för att det skulle vara svårare att lära sig om sex och sexualupplysning om det inte fanns. Asami tyckte att viss pornografi borde kontrolleras men att det annars tjänade ett gott syfte ur upplysningssynpunkt. Hennes citat står med här nedanför.

t Asami: Some of them should get checked. Is it correct or not? But otherwise fine. Good. Yes I think good. Some people ... like porno. Even if it is incorrect.

Asami var också den enda tjejen som berättade att hon hade använt pornografi som en informationskälla. Hon ansåg att killar ser mer på porrfilmer än tjejer p.g.a. att det finns en föreställning från samhället om att tjejer inte borde göra det. Vidare trodde hon att tjejer ser mer på porrfilmer och använder pornografiskt material än de vill erkänna.

6.3.4 Analys av sexualupplysning

För att sammanfatta intervjupersonernas berättelser från kapitlet "informationskällor" och "föräldrar" är det tydligt att de flesta på egen hand har använt sig av många olika källor för att få sexualupplysning. Det finns ingen skillnad i svaren från tjejerna och killarna utan svaren är väldigt lika och jämbördiga ur ett könsperspektiv. Ungdomarna berättade t.ex. att då varken skolan eller föräldrar har gett dem den information de behöver har de istället sökt efter sexualupplysning själva. Framför allt är internet, tidningar och vänner de tre informationskällor som är mest frekventa i svaren. Resultatet kring föräldrar som informanter

anser jag är anmärkningsvärt då ingen av mina intervjupersoner hade talat med sina föräldrar om sexualupplysning.

David Buckingham och Sara Brigg undersökte ungdomars möjlighet att få sexualupplysning och kom fram till att ungdomarnas kunskap om sexualitet sätts samman genom budskap från många olika håll. Skolan är alltså inte den enda källan till ungdomarnas kunskap om sexualitet utan det finns flera olika källor som ungdomar använder sig av (Bolander, 2009). Detta är tydligt även i mitt material. Toru och Yusuke berättar att de viktigaste informationskällorna för dem har varit äldre vänner, böcker, tidningar och internet. Bolander menar vidare att den svenska debatten lyfter fram skolans undervisning som en önskvärd arena för sexualupplysning samtidigt som informella kanaler problematiseras, som t.ex. TV eller tidningar (Bolander, 2009).

De viktigaste svaren som framkommer i resultatet kring informationskällor är egentligen inte vilka källor ungdomarna använder sig av, utan att de är upptagna av och problematiserar att de inte har fått informationen tidigare. Keiko säger att det är ett problem att varken föräldrar eller lärare förstår eller lyssnar på ungdomar. Jag tolkar dessa citat som att ungdomarna tycker att sexualupplysning är något viktigt som de anser att de har rätt till. Vissa av ungdomarna anser jag också stärker det påståendet då de visar en medvetenhet om att det existerar osäkra och opålitliga källor till sexualupplysning. P.g.a. detta tycker de att det borde finnas platser dit ungdomar kan gå för att ta del av korrekt information som är kvalitetssäkrad.

Det tunga temat i resultatet kring föräldrar är genansen och skammen över att behöva, eller tänka sig att tala om sexualitet med en förälder. T.ex. säger mina intervjupersoner att de skulle skämmas om de var tvungna att tala med sina föräldrar om sexualupplysning. De nämner också att föräldrar inte är rätt personer att diskutera sådana saker med. Sexualitet i Japan är alltså tabubelagt som ämne vilket leder till att ingen av mina intervjupersoner har diskuterat eller vill diskutera sexualupplysning med sina föräldrar. Hatano och Shimazaki skriver om att kommunikationen om sexualitet ofta är obefintlig i Japan. De menar att den nationella administrationen av sexualupplysning är så pass välutvecklad att föräldrar förlitar sig på skolorna att lära sina barn om dessa ämnen (Hatano & Shimazaki, 1996). Under ungdomsåren när man enligt utvecklingspsykologin frigör sig från föräldrarna vill man även ha sin sexualitet som ett privat område. Japan är alltså inte det enda landet där ungdomar inte talar med föräldrar om sexualupplysning. I Sverige gjordes 2009 en undersökning av FSI, Forskningsgruppen för samhälls- och informationsstudier, där 800 ungdomar i årskurs 7 blev tillfrågade om de källor de använde för att ta del av sexualupplysning. 38 % av tjejerna svarade då att de talade med sina föräldrar och endast 19 % av killarna gav samma svar. Framför allt är kompisar och massmedia källor som svenska ungdomar använder mycket, men ca 55 % anser att skolan är en bra källa till sexualupplysning (Timander, 2009).

För att analysera temat om pornografi i Japan använder jag mig av forskning av Elisabet Häggström – Nordin (2009). Hon skriver att det finns tre vanliga perspektiv på pornografi; den konservativa, den liberala och den radikalfeministiska.

Det konservativa perspektivet anser t.ex. att pornografi kan hota monogami och den heterosexuella normen eller att det kan utveckla ett beroende och cyniska attityder mot kärlek och sexuell njutning (Häggström – Nordin, 2009). Man skulle kunna tolka citaten i resultatet att vissa av mina intervjupersoner har ett konservativt synsätt på pornografi, då de menar att det står för någonting som kan påverka ungdomar till att få en skadlig attityd till sex.

Det liberala perspektivet lyfter tryckfriheten som huvudargument och att människor ska vara fria att välja vad de vill läsa eller se (Häggström – Nordin, 2009). Ett liberalt synsätt på

pornografi framgår i t.ex. Asamis citat när hon säger att hon är positiv till pornografi och anser att det är ett sätt att lära sig om sex för ungdomar, då hon själv gjorde det som tonåring. Radikalfeminister kritiserar framför allt pornografi ur ett genusperspektiv, där mäns makt över kvinnor som underordnade män är central (Häggström – Nordin, 2009). Vissa av mina intervjupersoner har ett, mer eller mindre, radikalfeministiskt synsätt. T.ex. säger Keiko att tjejer som ser porrfilmer tror att de måste bete sig på ett visst sätt mot killar. Jag tolkar Keikos citat just så, att hon är emot en ojämlig könsordning där tjejer ska säga ”ja” till sex, vara lydiga och underordna sig mäns sexuella önskemål.

Konsekvenser av pornografi är svåra att specificera. Christina Rogala och Tanja Tydén (2002) har skrivit en artikel för RFSU där de presenterade resultaten från en undersökning som genomfördes 2001 i Sverige där 1000 tjejer som kom till en ungdomsmottagning i Stockholm fick svara på frågor om pornografi. Svaren från undersökningen nämner en bredd av känslor, alltifrån nyfikenhet och njutning till ilska och avsky mot pornografi. Dessutom svarade många av tjejerna att de trodde att unga kan bli negativt påverkade av pornografi. Emellertid gällde oron framför allt att tjejer och killar kunde påverkas men inte att de själva skulle påverkas negativt. Dessa svar liknar på många sätt de svar jag fick från de japanska ungdomarna. Dels finns det liknande mönster i hur ungdomarna förhåller sig till pornografi. Vissa tycker att det borde förbjudas och vissa tycker att det är någonting positivt. Dels anser jag att ungdomarna alltid talar om att pornografi skulle påverka andra ungdomar till olika beteenden, men de talar inte i samma utsträckning om hur de själva påverkas.

Bolander skriver om att sexualupplysningen historiskt sett under 1900-talet har behövt ta ställning till vad som är pornografi och vad som är sexualupplysning och om det finns någon skillnad mellan de båda. Hon menar att definitionerna om vad som är pornografi eller inte är under ständig förändring. Då pornografi ständigt är närvarande i relation till sexualupplysning är det också en källa till debatt om varifrån ungdomar lär sig och bör lära sig om sex (Bolander, 2009). Jag har valt att placera pornografi-avsnittet under rubriken ”sexualupplysning” då jag också anser att det kan vara ett sätt för ungdomar att få information om sex. Vissa av mina intervjupersoner menar också detta. De anser att de har lärt sig om sex genom pornografi under sin uppväxt.

Vidare menar jag att det Bolander skriver om föränderligheten i definitionen av pornografi som sexualupplysning knyter an till sexuella script som teori. Sexuella script är inte beständiga utan formas ständigt och visar på vad som är acceptabelt i ett samhälle (Löfgren-Mårtenson, 2009). Jag anser att sexuella script också ger en intressant teoretisk grund i tolkningen av vad Asami säger när hon berättar om sin syn på tjejers tillgång till pornografi. Hon lyfter tydligt skillnader mellan tjejer och killar men nämner emellertid främst andras åsikter och föreställningar om vad som är accepterat för tjejer. Dessa sexuella script kan ses från en mellanmännisklig nivå som talar om vad tjejer som grupp bör förhålla sig till relaterat till pornografi (Berg, 2009).

Ellmo och Lidén skriver bland annat om japansk pornografi i sin uppsats om sexualitet i Japan. De beskriver en historisk utveckling av japansk pornografi som visar på en ökad acceptans där spridningen av pornografiskt material blir allt större. De menar också att kontrollen på vilket material som kan vara skadligt för ungdomar inte är speciellt hård och att det nu existerar mycket våldsamt pornografi i Japan (Ellmo & Lidén, 2005). Uppsatsförfattarna beskriver våldtäkt och barnpornografi som vanliga teman i den japanska pornografin som också förekommer i de tecknade mangaserierna. Landet har haft en svag lagstiftning vad gäller barnpornografi där t.ex. innehav inte ett brott i Japan i dag. Dessutom

är Japan, enligt Interpol, det ursprungsland där 80 % av världens barnpornografi produceras, vilket har kritiserats av FN (Ellmo & Lidén, 2005).

Det som Ellmo och Lidén skriver är också det jag fick erfara i min observation om pornografi. Jag såg bilder som skulle kunna tolkas som barnpornografiska samt bilder som kan tolkas som scener från våldtäkter. Personligen blev jag väldigt berörd och ledsen när jag läste om dessa typer av japansk pornografi och jag blev förvånad över den enorma distribution av barnpornografi som Ellmo och Lidén redovisar. Vissa av mina intervjupersoner uttryckte liknande reaktioner.

7 SAMMANFATTANDE DISKUSSION

Mitt syfte var att undersöka japanska ungdomars uppfattningar om och erfarenheter av ämnena sexualitet, sexualundervisning och sexualupplysning. Mitt mål har varit att lyfta och lägga vikt vid ungdomarnas utsagor och reflektioner i resultatdelen. Med hjälp av intervjuer och observationer har jag tematiserat mitt insamlade material utifrån mina frågeställningar. Därefter har jag analyserat dem utifrån tidigare forskning och teorierna sexualitet som konstruktion, sexuella script och heteronormativitet. I min sammanfattande diskussion sammanfattar jag svaren på mina frågeställningar och reflekterar sedan kring övriga frågor och tankar som jag har haft under uppsatsprocessen. Slutligen skriver jag om förslag till fortsatt forskning på området.

7.1 Sexualitet

Min första frågeställning är *Vad har japanska ungdomar för uppfattningar om och erfarenheter av sexualitet?* De svar jag har valt att redovisa under denna rubrik har innehållit information om ”offentliga uttryck för sexualitet”, ”heteronormativitet och homosexualitet”, ”tjejer och killars sexualitet”, ”oskuld” och ”aborter” .

Jag anser att jag har svarat på den första frågeställningen trots att sexualitet är ett så brett ämne och svårt att presentera i övergripande termer. Som jag tidigare skrivit har jag på grund av ämnets känslighet inte kunnat fördjupa mig i intervjupersonernas egna privata sexuella erfarenheter i personliga intervjuer. Frågorna blev för en del svåra och tabubelagda nog för dem ändå.

Intervjupersonerna hade många uppfattningar och åsikter om sexualitet i Japan men de ovanstående ämnena var sådana som de ville tala mycket om och som upptog vår tid mest. De redovisar vad jag tolkar som en strikt syn på sexualitet i Japan i meningen att offentliga uttryck för sexualitet är ovanligt i detta samhälle. Ungdomarna problematiserar ofta denna inställning till sexualitet då de anser att det borde vara ett ämne ska kunna visas mer öppet. Vissa av ungdomarna kunde jämföra Japan med andra länder och kulturer där de erfarit ett annorlunda förhållningssätt till t.ex. beröring som de ansåg vara positivt.

Heterosexualitet främjas i Japan, vilket innebär att homosexualitet blir ett laddat ämne för många i landet. Ungdomarnas svar varierar mycket i hur de själva uppfattar andra sexualiteter än heterosexualitet. Vissa menar att det inte finns så många homosexuella människor i Japan, vissa tror att det är svårt att vara homosexuell i Japan och andra tycker att det borde accepteras och talas om offentligt i större utsträckning. Någon klart negativ syn framkom dock ej i intervjuerna.

Ungdomarnas svar visar också upp en särskilt strikt syn på tjejers sexualitet, bland annat i oskuldsfrågan där det anses vara viktigare för tjejer att vara oskulder än det är för killar. Slutligen analyserar jag temat aborter som väcker mer eller mindre ambivalens hos mina intervjupersoner. Vissa tycker att aborter är en rättighet, andra jämför det med mord eller åtminstone inget att rekommendera för ungdomar i Japan.

Det ständigt återkommande temat och den röda tråden kring sexualitet i Japan är tabubeläggningen av ämnet. Däremot anser jag att ett av de viktigaste resultaten jag redovisar är viljan till förändring och att häva de tabun som finns i landet. Åtminstone kan dessa ungdomar sägas representera en mer öppen och tillåtande syn på olika sexualiteter i Japan – en första grund för förändring i riktning mot allas sexuella rättigheter med allt som dessa inkluderar.

7.2 Sexualundervisning

Min andra frågeställning är *Vad har japanska ungdomar för uppfattningar om och erfarenheter av sexualundervisning i skolan?* De teman som redovisas under denna rubrik är ”otillräcklig kunskap”, ”heteronormativ kunskap” och ”lärares påverkan”.

Då sexualundervisning i skolan är ett mer begränsat ämne än sexualitet i sig har det varit lättare att redovisa intervjupersonernas uppfattningar och åsikter om detta ämne. Undervisning var också något som alla intervjupersoner kunde relatera till då alla hade gått i skolan och hade åsikter om den sexualundervisning de hade erfarenheter ifrån. Samtliga är kritiska till japanska skolors hantering av sexualundervisning. Många av ungdomarna är besvikna på hur lite information de har fått från skolan och sina lärare. De menar därför att sexualundervisningen markant kan förbättras i japanska skolor. Vissa av ungdomarna föreslår att skolorna och lärarna bör lägga mer vikt vid känslor och beteenden än vid teknisk och biologisk undervisning. Många av ungdomarna poängterar även vikten av att läraren som genomför sexualundervisningen kan hantera ämnet som person. De menar att det spelar stor roll vilken inställning läraren har till sexualitet och sexualundervisning och att det är viktigt att läraren inte skäms för varken ämnet eller sin uppgift. Skam och tabu är alltså även här ett starkt tema som återkommer kontinuerligt i min studie. Ungdomarnas inställning till detta är också här att häva det tabubelagda och pinsamma kring sexualitet och använda skolan som ett forum att få tala om dessa ämnen.

En av mina tolkningar av svaren kring sexualundervisning är att pedagogiken är starkt heteronormativt inriktad. Heterosexuella relationer framställs som normen och något eftersträvanvärt. Ungdomarna berättar också om erfarenheter och exempel från skolan där undervisningen och skolmaterialet endast diskuterar hur kvinnor och män agerar tillsammans sexuellt. Det förefaller inte ens som om homosexualitet nämnts. Detta påverkar naturligtvis homosexuella ungdomars identitet negativt- att inte bli sedd eller ens benämnd.

7.3 Sexualupplysning

Min tredje frågeställning är *Vad har japanska ungdomar för uppfattningar om och erfarenheter av sexualupplysning?* De teman som redovisas under denna rubrik är ”informationskällor”, ”föräldrar” och ”pornografi”.

Som jag skriver i introduktionstexten till sexualupplysnings-kapitlet, så är det de informationskällor utanför skolan som intervjupersonerna anser som tillförlitliga och inte som jag har analyserat i resultatet. Mitt syfte rör också ungdomarnas upplevda möjlighet att få sexualupplysning i Japan, samt vilka metoder och kanaler de använder sig av för att få tag på informationen. Ungdomarnas uppfattningar av dessa metoder och kanaler har för mig varit det viktiga och det som jag lagt mest tyngd vid att redovisa.

Varken skolan eller föräldrar ger ungdomarna den information de behöver rörande sexualitet. Flera av intervjupersonerna beskriver att de har använt sig av t.ex. tidningar, internet eller äldre vänner för att skaffa sig sexualupplysning utanför skolan. De problematiserar dock pålitligheten hos dessa olika källor då informationen de får kan grundas i konservativa värderingar eller inte är korrekt. Denna källkritik anser jag vara en viktig komponent i svaren från ungdomarna.

Pornografi som sexualupplysning var ett ämne som alla intervjupersoner hade en åsikt om. Åsikterna skiljer sig åt och de synsätt jag tolkar deras svar som är ett konservativt, liberalt eller radikalfeministiskt synsätt. Vissa var mer positivt inställda till pornografi och menade att den till stor del har bidragit till deras kunskap om sexualitet. Andra tyckte att man borde förbjuda det i Japan då pornografi kan påverka ungdomars syn på tjejer och killars sexualitet negativt. Dessutom var många kritiska till den stora mängd barnpornografi och våldsamma pornografi som existerar i landet. Som jag skrivit tidigare svarar Japan för 80 % av världens produktion av pornografi. Dessutom har Japan en svag lagstiftning kring barnpornografi vilket jag ställer mig kritisk till.

7.4 Avslutande reflektioner

Jag reste till Japan i mars 2010 utan speciellt mycket information med mig. Jag visste ingenting om det japanska skolsystemet eller sexualupplysningen i Japan. Detta kan jag vara självkritisk till i efterhand. Fördelen blev å andra sidan att jag inte hade många förutbestämda meningar och ett genuint intresse för de svar jag fick i intervjuerna.

En annan reflektion jag har haft är att mitt syfte och mina frågeställningar kan ha varit för deskriptiva. Kanske borde jag ha haft frågor som tydligare ifrågasätter ett fenomen i Japan eller utmana ämnet mer än jag har gjort. Jag har dock haft som syfte att lyfta ungdomarnas subjektiva uppfattningar och åsikter om sexualitet, sexualundervisning och sexualupplysning i Japan. Då ungdomarnas egna röster hela tiden har varit centrum, och med tanke på att jag inte varit så insatt i studiens innehåll innan jag påbörjade denna, har jag trots allt tyckt att deskriptiva frågeställningar varit användbara i en kvalitativ undersökning.

Jag har således lärt mig desto mer under processen att skriva uppsatsen både om Japan och om sexualitet, sexualundervisning och sexualupplysning. Att få möjligheten att möta ungdomar på deras arena i ett annat land och tala om ett ämne som är så känsligt som sexualitet har varit oerhört lärorikt, spännande och roligt. Dessutom har det påverkat mig i hur jag reflekterar kring öppenhet och sexuell hälsa idag jämfört med i början av uppsatsarbetet, vilket är något som jag diskuterar i här nedan.

I bakgrundskapitlet ställer jag t.ex. frågan om det är ett ungdomsproblem att ett land har en strikt syn på sexualitet och svarar jakande på denna. Intervjupersonernas svar visar på fler problem som hör ihop med tabun och därmed okunskap kring sexualitetsfrågor. T.ex. hade en av mina intervjupersoner oskyddat sex under sin uppväxt då hon aldrig fått information om preventivmedel. Andra exempel är att inte våga berätta för någon att man har gjort en abort eller aldrig någonsin tala med sina föräldrar om sexuella frågor. Jag tycker således fortfarande

att min problemformulering i bakgrundskapitlet är relevant för studien. Dessutom vill jag sätta in denna i ett hälsoperspektiv där sexuell och reproduktiv hälsa blir relevant. Jag anser att vikten av att kämpa för en radikalt förbättrad sexualupplysning för världens ungdomar är av största betydelse, inte minst mot bakgrund av HIV och AIDS. Kunskap om preventivmedel, sexualitet och sexuell och reproduktiv hälsa är den bästa preventionen mot könssjukdomar och oönskade graviditeter. Detta visar jag också i uppsatsen både i kapitlet om tidigare forskning och i analysen. Till skillnad från att ha ett budskap till ungdomar om återhållsamhet och oskuld som man funnit inte ger önskat resultat kan faktiskt sexualupplysning främja sexuell hälsa. Dessutom kan det bidra med en oförändrad eller uppskjuten sexualdebut hos ungdomar vilket är något att eftersträva ur ett hälsoperspektiv.

Jag vill också lyfta en intressant faktor som jag tror få känner till om Japan och sexualfrågan, nämligen att mäns kondomanvändning är den mest omfattande i världen. Jag skriver om detta bland annat i avsnittet om japansk historik om sexualupplysning. Ett sådant faktum kanske till och med skulle kunna fördröja sexualundervisningen i ett land, eftersom man då från politiskt håll kan ha anse att frågor om könssjukdomar och oönskade graviditeter är lösta. Så har inte varit fallet i Japan men självklart är det mycket positivt att människor tar detta kondomansvar så tydligt. I Sverige har istället motivationsarbete för att öka kondomanvändning varit en stor del av projektet sexuell hälsa i och utanför skolan.

WHO:s definition av sexuell hälsa inkluderar också att sexuella rättigheter måste respekteras, skyddas och uppfyllas. Sexuella rättigheter som ska förhindra diskriminering och förtryck anser jag vara speciellt viktiga i diskussionen kring heteronormativitet och jämställdhet. I uppsatsen skriver jag både om ungdomarnas uppfattningar rörande homosexualitet och om deras erfarenheter av tjejer och killars sexualitet. De beskriver då bland annat ett ojämnt tillstånd i Japan både kring människor med en annan sexualitet än en heterosexuell och kring genusrelaterade frågor. Vissa utvalda citat visar att homosexualitet ofta är ett tabubelagt ämne och att tjejer bör skydda sig mot killar vars sexualitet är starkare – och farligare – än deras. I anknytning till begreppet sexuell och reproduktiv hälsa anser jag att ett positivt och respektfullt närmande av dessa ämnen är att föredra för att respektera människors sexuella rättigheter och värna om utvecklingen av ett jämställt samhälle. Till skillnad från att motverka och tabubelägga att dessa ämnen talas om öppet menar jag alltså att en förbättrad sexualupplysning kan främja människors sexuella och reproduktiva hälsa och sexuella rättigheter.

Däremot är det inte helt okomplicerat att skriva att ett förhållningssätt till sexualitet, sexualundervisning och sexualupplysning är bättre än ett annat. Jag är utan tvivel kraftigt influerad av att jag kommer från Sverige och har en viss förståelse av ämnet som har påverkat mig i min undersökning. Sexualupplysningen i Sverige har utvecklats till att ofta innefatta en öppen acceptans för sexuellt relaterade ämnen och denna öppenhet har jag alltid värderat som positiv och tilltalande. Därför fick jag ifrågasätta min inställning när jag kom till Japan där sexualitetsfrågor var mer privata och fysiska offentliga uttryck för sexualitet var ovanliga eller ej förekommande. Då ämnet är så känsligt och privat i Japan är jag än mer tacksam för mina intervjupersoners mod till att vilja vara med i undersökningen och för deras öppenhet i intervjutillfällena. Många berättade för mig att de inte brukar tala om sexualitet med någon och för vissa var det både genant och spännande att diskutera och svara på frågor om dessa ämnen. Dessa ungdomar kommer jag aldrig att glömma då de bidrog så mycket med sina tankar och erfarenheter och tvingade mig att ifrågasätta mitt förhållningssätt till öppenhet. Då jag har försökt att alltid ha deras utsagor i centrum för uppsatsarbetet anser jag att det trots allt är deras förhållningssätt till sexualitet, sexualundervisning och sexualupplysning som bör vara

i fokus även såhär i slutet. Alla intervjupersoner nämner framförallt en önskan att minska det tabu och den skam som är förknippade med sexualitet i Japan. Skam är alltid förödande för den personliga identiteten och självkänslan. Dessutom vill alla öka och förbättra kvaliteten i sexualundervisningen i japanska skolor. Dessa förhållningssätt till öppenhet anser jag vara viktiga resultat från mitt uppsatsarbete som faktiskt kommer från ungdomarna och inte uteslutande från mig eller min förförståelse. Däremot är ungdomarna ofta ambivalenta i sina svar där både konservativa och mer liberala uttalanden finns inom många teman. Forskaren Nishikawa (2009) som jag tidigare hänvisat till understryker den japanska kulturens unika blandning av traditionalism och modernism. Detta faktum avspeglar sig i ungdomarnas svar i alla de tre frågeställningarna. Rubriken till min uppsats talar dock sitt tydliga språk. Ungdomarna vill ha mer och bättre sexualundervisning och sexualupplysning i Japan.

7.5 Förslag till fortsatt forskning

Då Sverige har haft obligatorisk sexualundervisning längst i världen bidrar det givetvis också till att mer forskning finns i Sverige än i Japan inom området. Däremot tror jag att mer forskning om ungdomars situation i Japan skulle uppskattas. Jag är övertygad om att ska sexualundervisningen i skolan kunna förbättras krävs mer forskning om ungdomars situation. Förändringar sker sällan utan bas i fakta och forskningsdata på områden som sexualitet, sexualundervisning och sexualupplysning. Eftersom ämnet sexualitet är av så privat karaktär så är det mycket svårt att tala om i offentlig debatt utan hjälp av forskningsdata. Seriös opinionsbildning tar alltid sin utgångspunkt i både kvantitativa och kvalitativa data. Ofta är det de sistnämnda, t.ex. i form av livsberättelser som berör mest. Detta gäller i ännu högre grad länder det starka tabun råder, vilket är ännu en anledning till att främja forskning kring dessa ämnen i Japan liksom att internationella jämförelser kontinuerligt görs. Det förefaller vidare som om kvantitativa studier dominerar i Japan. Därför tror jag att kvalitativa studier särskilt behövs för att få djupare förståelse för hur ungdomar lever och tänker - en utgångspunkt för att kunna utveckla sexuell hälsa för både tjejer och killar oavsett sexuell läggning.

Forskning om lärares roll som sexualupplysare behövs i Japan men i hög grad också hos oss, eftersom även den svenska sexualundervisningen och olika delar av sexuella rättigheter har tillkortakommanden även i Sverige. Det skulle vara mycket intressant att se resultatet av en sådan studie. Kanske finns större likheter i de svårigheter de upplever trots de historiska traditionerna i sexualfrågan? Inte i några andra ämnen än i sexualkunskap tillåts lärare undervisa utan grundliga ämneskunskaper. Ämneskännedom och utbildning borde gälla också i sexualundervisning som i andra ämnen i alla länder. De lärare som utbildas bör i sin tur arbeta med sina egna normer och andra värderingar i sexualitetsfrågan, precis som eleverna bör göra i sexualundervisning.

Vidare har jag till sist men inte minst reflekterat kring den starka paradox jag har mött av sexualupplysningsfrågan i Japan där så mycket av mina resultat visar på en strikt syn på sexualitet och att ett starkt tabu råder kring t.ex. kroppskontakt. Samtidigt har Japan en stor distribution av extrem och våldsam pornografi. På det området råder tydligen inga tabun. Dessa två motpoler tycker jag är viktiga för fortsatt forskning om japansk pornografi och mycket intressant ur såväl ett samhällsligt perspektiv som ett individuellt.

8 REFERENSER

Ambjörnsson, Fanny (2003): *I en klass för sig – Genus, klass och sexualitet bland gymnasietjejer*. Stockholm: Ordfront förlag.

Ambjörnsson, Fanny (2006): *Vad är queer*. Stockholm: Natur och kultur.

Berg, Lena (2009): 'Hur blir unga sexuella aktörer? – En konstruktionistisk förklaringsmodell' i Magnusson, Chris/Häggström – Nordin, Elisabet (red) (2009): *Ungdomar, sexualitet och relationer*. Lund: Studentlitteratur.

Berg, Lena (2009): "'Fast jag har heller aldrig hört att jag juckar för lite'" – Unga män samtalar om lust, prestation och penetration' i Magnusson, Chris/Häggström – Nordin, Elisabet (red) (2009): *Ungdomar, sexualitet och relationer*. Lund: Studentlitteratur.

Berg Wiklander, Birgitta (2005): 'Exempel på forskning ur ett multidimensionellt perspektiv' i Larsson, Sam/Lilja, John/Mannheimer, Katarina (red) (2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

Bolander, Eva (2009): *Risk och bejakande: Sexualitet och genus i sexualupplysning och sexualundervisning i TV*. Linköping: UniTryck

Bäckman, Maria (2003): *Kön och känsla: Samlevnadsundervisning och ungdomars tankar om sexualitet*. Stockholm: Makadam förlag.

Centerwall, Erik & Skolverket (2000): *Kärlek känns! förstår du?": Samtal om sexualitet och samlevnad i skolan*. Solna: Perssons Offsettryck AB.

Coleman, Samuel (1981): 'The Cultural Context of Condom Use in Japan' i *Studies in Family Planning*. Population Council [www] Hämtat från:
<http://www.jstor.org/pss/1965861?searchUrl=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3Dsamuel%2Bcoleman%26wc%3Don%26acc%3Doff>

Ellmo, Anders/Lidén, David (2005): *Sexualitet i Japan*. Linköpings universitet, Japanskt basår, c-uppsats.

Folkhälsoinstitutet (1997:31): *En fråga för livet – ett sexualitets- och samlevnadsperspektiv på Nationell folkhälsopolicy för hiv/STD Forskningsrapport*. Jönköping: Tryckeri AB Småland.

Forberg, Margareta (2005): *Brunetter och blondiner: Om ungdom och sexualitet i det mångkulturella Sverige*. Göteborg: Intellecta Docusys.

Forsberg, Margareta (2007): *Ungdomars sexuella hälsa: Internationella kunskapsammanställningar och svenska erfarenheter av förebyggande arbete*. Socialstyrelsen: 2007-123-34.

Forsberg, Margareta (2009): 'Blodiga lakan och one-night-stands' i Magnusson, Chris/Häggström – Nordin, Elisabet (red) (2009): *Ungdomar, sexualitet och relationer*. Lund: Studentlitteratur.

- Frisén, Ann (2000): 'Kropp utseende och sexulitet' i Frisé, Ann/Hwang, Philip (red)(2006): *Ungdomar och identitet*. Stockholm: Natur och kultur.
- Gagnon, John H/Simon, William (1973): *Sexual Conduct: the Social Sources of Human Sexuality*. Chicago: Aldine.
- Hammarén, Nils (2008): *Förorten i huvudet*. Stockholm: Atlas.
- Hammarén, Nils/Johansson, Thomas (2009): *Identitet*. Malmö: Liber AB.
- Hatano, Yoshiro & Shimazaki, Tsuguo (1996): *The International Encyclopedia of Sexuality: Japan* [www] Hämtat från:
<http://www2.hu-berlin.de/sexology/IES/japan.html>
- Häggström – Nordin, Elisabet (2009): 'Ungdomar och pornografi' i Magnusson, Chris/Häggström – Nordin, Elisabet (red) (2009): *Ungdomar, sexualitet och relationer*. Lund: Studentlitteratur.
- IPPF (2008): *Sexual rights: An IPPF Declaration*. London: IPPF.
- Kakuchi, Suvendrini (2004): *Japan: A New Spin on Sex Education for a Sexier Generation*. Inter Press Service: 1 juni 2004 [www] Hämtat från:
<http://www.thebody.com/content/treat/art26583.html>
- Katoda, Hiroshi (1991): *Health and education of schoolchildren with intellectual handicaps*. Stockholm: Almqvist & Wiksell International.
- Kindeberg, Tina (1997): *Undervisningens möjligheter att förändra elevernas tänkande inom området aids och sex*. Lund: Studentlitteratur.
- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009): *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, Sam (2005): 'Kvalitativ metod' i Larsson, Sam/Lilja, John/Mannheimer, Katarina (red) (2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, Sam (2005): 'Teori, metod och empiri' i Larsson, Sam/Lilja, John/Mannheimer, Katarina (red) (2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Lennerhed, Lena (2002): *Sex i folkhemmet, RFSUs tidiga historia*. Hämtat från:
<http://www.rfsu.se/sv/Om-RFSU/RFSUs-historia/> &
<http://www.rfsu.se/sv/Om-RFSU/RFSUs-historia/Ottar-pionjaren-i-svensk-sexualupplysning/>
- Lilja, John (2005): 'Samhälls- och beteendevetenskapliga skalor' i Larsson, Sam/Lilja, John/Mannheimer, Katarina (red) (2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Löfgren-Mårstenson, Lotta (2005): *Får jag lov? – om sexualitet och kärlek i den nya generationen unga med utvecklingsstörning*. Lund: Studentlitteratur.
- Löfgren-Mårstenson, Lotta (2009): *Hur gör man?: Om sex och samlevnadskunskap i*

särskolan. Varberg: Argument Förlag AB.

Mackie, Vera (2003): *Feminism in Modern Japan*. The University of Cambridge: The Press Syndicate.

Morihira, Satoru (2007): *More young girls having sex but abortions decline*. Japan Times: 10 oktober, 2007 [www] Hämtad från:
<http://search.japantimes.co.jp/cgi-bin/nn20071010f2.html>

Nishikawa, Saori (2009): *Japanese Adolescents' Self-Concept and Well-being – in comparison with other countries*. Umeå: Print & Media.

Rogala, Christina/Tydén Tanja (2002): *Does pornography influence young women's sexual behavior?* Women's Health Issues 13, Stockholm: Elsevier Science Inc.

Skolverket (2000): *Nationella kvalitetsgranskningar 1999*. Kalmar: Lenanders tryckeri AB, Skolverkets dnr 99:208.

Thomassen, Magdalene (2007): *Vetenskap, kunskap och praxis: introduktion till vetenskapsfilosofi*. Malmö: Gleerups Utbildning.

Tikkanen, Ronny (2003): *Risky business? – En sociosexuell studie av män som har sex med män*. Göteborg: Intellecta Docusys AB.

Timander, Joachim (2007): *Intervjuer med ungdomar*. Stockholm: Forskningsgruppen för samhälls- och informationsstudier.

United Nations (2002): *Abortion Policies A Global Review* [www] Hämtat från:
<http://www.un.org/esa/population/publications/abortion/>

Utrikesdepartementet (2007): *Mänskliga rättigheter i Japan 2007* [www] Hämtat från:
http://www.humanrights.gov.se/dynamaster/file_archive/080314/8a857b3753e0fcef2e22a2f6164d9c46/Japan.pdf

WHO, World Health Organization (2002): *Definitions on sexuality*. International WHO Technical Consultation on Sexual Health. [www] Hämtat från:
<http://home.swipnet.se/tnt/sesam/sexologi.html>

9 BILAGOR

9.1 Bilaga 1 Inbjudan till intervju

Detta mail skickades till alla intervjupersoner som hade tackat ja till att bli intervjuade. Eftersom jag använde mig av ett snöbollsurval har den första informationen skett muntligt från en kontakt och sedan har jag kunnat skicka denna skriftliga information:

Hello,

My name is Erika Höjer and I'm a 3:rd year student from the University of Gothenburg, studying social science and social work. I am 25 years old and live in Sweden. I recieved your

e-mail address from X who told me you could consider being interviewed which I was very happy to hear. Thank you very much for participating.

I am sure X told you already, but this semester I am writing a large essay, which will be a qualitative study over a period of 3 months. I have decided that some part of this research will be based on collection of data during my 2 weeks in Tokyo. I am leaving for Tokyo March 21:st and going back April 4:th.

The purpose of the essay is to analyze Japanese young people's opinions and experiences of sexuality education and sexuality in general. I will use personal interviews as my main method of gathering information. My wish is to make 5 -10 interviews in Tokyo with Japanese young people and also make 5-10 interviews in Sweden with Japanese exchange students who grew up in Japan. I am working with a selection of Japanese young people in the ages of 21-26 so far. As you understand I cannot make generalisations from these data. The interviews will be combined with data also from other researchers.

As I mentioned above I am leaving for Tokyo on the 21:st but I will not arrive until the 22:nd. Then I am going back on April 4:th. I am free what ever day you are willing and free to make the interview so I can totally adjust to what you prefer. What day would be good for you? Also, I am curious to know what age you are?

Thank you again for participating in this essay. I am very grateful. If you know any English speaking people in your age, feel free to ask them if they want to be interviewed also.

Yours sincerely,
Erika

9.2 Bilaga 2 Intervjuguide

SEXUALITY IN JAPAN

What does “sexual health” mean to you?

What are the biggest threats to sexual health?

What is the general view of sexuality that is told to young people in Japan today? What do you think about the messages of sexuality in Japan?

Have there been historical changes in the view of relationships and sexuality in Japan? Can you describe some turning points? (HIV, Internet, feminism, globalization, this last century etc)

Do you as a young person have the same experiences of sexuality issues as your parents had at the same age? How about your grandparents? If not, describe how the topic has changed since that time.

In what way do you/people speak of homosexuality in Japan today?

Is homosexuality spoken of openly (in the media, in schools etc) or only in private?

Do you know something about the “coming out process” of homosexual people in Japan?

Is it important or not for young people to abstain from sex until marriage in Japan? How is it related to gender?

In what way do you/people speak about abortions in Japan? What are the regulations for abortions in Japan?

In what way do you/people speak about STI (sexually transmitted infections) in Japan?

In what way do you/people speak about HIV and AIDS in Japan?

At what age are young people expected to have a serious relationship with somebody in Japan?

Do you want to get married in the future? Why yes/no?

What are young women's/young men's attitudes to contraceptives in Japan? Are men and women equally responsible to provide for contraceptives?

Is it common for Japanese young people to have many sexual partners?

SCHOOL

What kind of school did you go to, public or private? Was it a Christian school?

Have you had any sexuality education in school?

If YES:

At what ages did you have sexuality education?

What did you talk about?

Did you learn anything you didn't already know? If yes, what did you learn?

What did you think about the information and what was said?

Were girls and boys separated at the time?

How would you estimate your teacher's ability to talk about sexuality education and information at the time you were given?

Do you remember what your classmates thought about the information?

Did you have any influence in what the sexuality education looked like in your school?

If NO:

What do you think about not having had sexuality education in your school?

Did you have any influence in what the sexuality education looked like in your school?

SEARCHING FOR INFORMATION

From where/whom have you learned the most about sexuality?

From where/whom do you receive sexuality information today?

Have you learned about sexuality education from books/the library?

Have you ever used the Internet for couple relationships or sexuality information? What are your opinions of using the Internet for this purpose?

Have you asked your parents about sexuality information? – At what ages did you ask them? - What did you talk about?

Do you have any brothers or sisters? Have you discussed sexuality with them? – What did you talk about?

What do you think about different forms of media as sexuality informers? -What are your experiences?

What are the most common questions from young people in Japanese magazines?

Have you asked/talked to your friends about sexuality issues? – What did you talk about?

Do you only talk to boys/girls about sexuality issues? – Why yes/no?

Do you remember who first taught you about childbirth?

If you need condoms, birth control pills or similar contraception, where do you go in Japan?

Is it easy to buy or in other ways receive contraception in Japan?

What do you think of porn being a source of sexuality information for young people?

WHAT IT SHOULD BE LIKE

What information would you like and need concerning sexuality? What is important to know?

Would you like to have more sexuality education in school? Why and what?

What kind of sexuality information do teenagers in Japan need most of all?

Do you think it is equally important for boys and girls to learn about sexuality education? What makes it different/equally important?

What do boys/girls need to know about sexuality information?

What age do you think is a good age to start learning about sexuality?

What is good about sexuality education in Japan?

If you were able to decide, what would you like to change about sexuality education in Japan?

COMPARED TO SWEDEN:

Have you noticed/heard of/experienced any differences about Japanese/Swedish sexuality?
What is similar?

How open can you be about your sexuality in Japan/Sweden? (What is allowed to show publicly? Kisses etc)

What do you think is similar and different about having a relationship in Japan/Sweden?